

ZOO
LIBEREC

ARCHA

DIVIZNA

LIDOVÉ SADY

2013
VÝROČNÍ ZPRÁVA
THE ANNUAL REPORT

ara hyacintový

osel somálský

žirafa Rothschildova

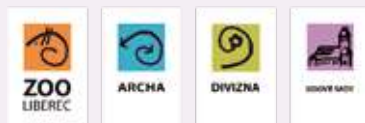
tygr - bílá forma

nyala nížinná

Obsah

ZOO Liberec – údaje	4
Slovo ředitele	5
A word from the director	7
Zoologický úsek a chovatelská činnost	10
Zoological department and breeding activities	12
ZOO Liberec ve světě a ČR - projekty	15
Veterinární činnost	22
Stavy zvířat 2013	26
Seznam zvířat v záchranných a ochranných programech	27
Marketing a komunikace	54
Výstavba, údržba a rozvoj	58
Ekonomické údaje	68
Dárci a sponzoři	65
Dobrovolníci ZOO Liberec	70
Výroční zpráva ARCHA	72
Výroční zpráva SEV DIVIZNA	84
Výroční zpráva KSC Lidové sady	90
Partneři ZOO Liberec	94

Zoologická zahrada Liberec

Název: Zoologická zahrada Liberec, příspěvková organizace
 Masarykova 1347/31
 460 01 Liberec, Česká republika

Statutární orgán: MVDr. David Nejedlo – ředitel (Director)
 IČ: 00079651
 DIČ: CZ00079651
 Telefon: +420 482 710 616-7
 +420 482 710 438
 Fax: +420 482 710 618
 E-mail: info@zooliberec.cz
 Web: www.zooliberec.cz
www.facebook.com/zooliberec

Zřizovatel: Statutární město Liberec
 nám. Dr. E. Beneše 1
 460 01 Liberec, Česká republika

ZOO Liberec je členem

Slovo ředitele ZOO Liberec

Milé dámy, vážení pánové,

předkládáme vám výroční zprávu ZOO Liberec p.o., tedy organizace, zahrnující ve svém portfoliu aktivit nejstarší zoologickou zahradu v Česku, Středisko ekologické výchovy DIVIZNA, Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA a Kulturní a společenské centrum Lidové sady. Všechna tato střediska ZOO Liberec a jejich podpůrné organizační složky se vám na následujících stránkách představí individuálně. Mně dovoluňte pokusit se shrnout rok 2013 za celou organizaci.

Nepsaným pravidlem hodnocení úspěšnosti zoologické zahrady je její návštěvnost, vyjadřující zájem veřejnosti o její služby. V roce 2013 navštívilo ZOO Liberec celkem 424.378 návštěvníků. Z toho branou zoo prošlo 329.749 lidí, ať již individuálních výletníků či organizovaných skupin. Vzdělávací a kulturní akce v Lidových sadech navštívilo 87.048 osob a vzdělávacích programů v SEV DIVIZNA a centru ARCHA využilo 7.851 frekventantů.

Kromě dvou nejexponovanějších prázdninových měsíců sledovaného roku nepřálo příliš venkovním areálům počasí. Přesto se i mimo prázdniny podařilo představit návštěvníkům mnoho událostí, které je k prohlídce zoo motivovaly. Těmi nejzajímavějšími ze světa zvířat byl bezesporu příjezd nové slonice Baly z německého Münsteru, rozšíření skupin zvířat o nový severský druh soba lesního či některé z mnoha odchovů, na něž upozorňuje report zoologického oddělení. Stejně tak opět připravili naši marketingoví a vzdělávací pracovníci zajímavé akce pro organizované i neorganizované návštěvníky a odbornou veřejnost. Namátkou již tradiční dvoukolovou soutěž pro školy ZOOriskuj, zážitkový program Ošetřovatelem

v zoo, krajskou konferenci ekologické výchovy M.R.K.E.V., workshop projektů terénních vědeckých a ochranných in-situ projektů. V roce 2013 se také do komunikace s návštěvníky velmi intenzivně zapojilo zoologické oddělení pořádáním setkání chovatelů s návštěvníky na stanovištích po celém areálu zoo.

Dlouhodobě se snažíme rozvíjet každou z činností, které ZOO Liberec vykonává, a pokud jsou pro to vytvořeny podmínky, snažíme se tak činit v otevřené spolupráci s kolegy ze všech oborů, v nichž jsme aktivní. I v roce 2013 byli naši odborní pracovníci zapojeni do spolupráce v rámci světové a evropské asociace zoologických zahrad (WAZA, EAZA), Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina i Národní sítě stanic pro handicapované živočichy (NSZS).

ZOO Liberec nemá v současné době ambici výrazně rozšiřovat či razantně přestavovat svůj areál. Přesto nemůžeme a nechceme rezignovat na investiční obnovu našich areálů a modernizaci chovatelských zařízení i infrastruktury pro návštěvníky. Proto jsme velmi rádi, že se podařilo prolomit dlouhé období absence investic a nedostatku finančních prostředků pro obnovu majetku.

Díky podpoře zřizovatele a především dotačním příležitostem EU jsme v roce 2013 dostavěli v Centru Archa důstojné zázemí stanice pro handicapované živočichy, v areálu zoologické zahrady rozestavěli projekt Centra aktivního odpočinku Lidové sady, zahrnujícího nový vstup do zoo (se zázemím nejen pro návštěvníky zoo, ale i atraktivní lokality Lidových sadů) a budovu chovatelského a vzdělávacího centra. Celý projekt by měl být dokončen v polovině roku 2014. Zároveň jsme ve spolupráci s naším zřizovatelem a jeho příspěvkovou organizací Městské lesy Liberec připravili projektovou dokumentaci Lesního informačního centra, které by mělo, doufejme, v ne-

dalekém budoucnu rozšířit vzdělávací zázemí Divizny.

Velmi dobré informace nám v průběhu roku chodily i od kolegů z našich terénních vědeckých a ochranných projektů. Především z projektu Poksai na indonéské Sumatře a z Talarku na filipínském Negrosu. Bohužel však velmi špatné zprávy přicházely ze Středoafričské republiky, zmínané občanskou válkou, kde musel být pozastaven projekt monitoringu zdravotního stavu zvířat a lidí v biosférické rezervaci Dzanga-Sangha.

Rád bych poděkoval všem, kteří nám i po celý rok 2013 zachovali přízeň a podporu. Můj dík patří především zřizovateli, Statutárnímu městu Liberec, Ministerstvu životního prostředí ČR, Libereckému kraji, našim významným partnerům a mnoha dalším institucím, společností i jednotlivcům, kteří nás podpořili myšlenkově, materiálně i finančně.

Mé osobní poděkování patří všem kolegům ze zoo a dobrovolníkům, kteří nám pomáhají. Především oni se zasloužili o vše dobré, co bylo pro zvířata a lidi v roce 2013 vykonáno!

Všem Vám patří můj dík!

MVDr. David Nejedlo

ředitel ZOO Liberec

prezident Unie českých a slovenských zoo

A word of the director

Dear Ladies and Gentlemen, we would like to present you with the annual report of Liberec ZOO p.o., an organisation which includes in its portfolio of activities the oldest zoological garden in the Czech Republic, Divizna, the Centre of Ecological Education, Archa, the Centre for Animals in Need and the Cultural and Social Centre in Lidove Sady. All these centres and their supporting organisational parts will introduce themselves individually on the following pages. Let me, personally, try and summarise the year 2013 on behalf of the whole organisation.

The unwritten rule of the evaluation of the success of a zoological garden is the visitor numbers, which expresses public interest in its services. In 2013, Liberec ZOO was visited by 424,378 visitors, with 329,749 people, either as individuals or as organised groups, who passed through the gates of the zoo itself. The educational and cultural events organised in Lidove Sady were visited by 87,048 people and the educational programmes in DIVIZNA and ARCHA were attended by 7,851 people.

Besides the two peak summer holiday months of 2013, the weather was not very conducive towards activities in the outdoor areas. Despite this fact, however, we still managed, outside of the summer holiday season, to present and organise quite a lot of events that motivated people to come and visit the zoo. Among the most interesting ones from the animal world belong the arrival of a female elephant Bala from the German town of Münster, enlarging the groups of animals with the addition of some Northern type of Woodland Caribou together with the many rearings, which are mentioned in the annual report of the zoological department.

As in every year, our marketing and educational colleagues and partners prepared some interesting events for individuals or organised groups. To mention some, we can point out the traditional two-round competition for schools called 'ZOOriskuj', an experiential programme 'ZOO Keeper', a regional conference of ecological education M.R.K.E.V. or a workshop of projects of terrain scientific and conservation in-situ projects. 2013 was also the year when the zoological department got involved in the communication and contact with the visitors by organising meetings between keepers and visitors throughout the whole zoo area.

In the long term, we have been trying to develop each of the activities that Liberec ZOO is devoted to, and as long as there are the right conditions, we have tried to do so in an open cooperation with colleagues from all the fields in which we are active in. Also in 2013, our professional colleagues were involved in the cooperation within the World and European Association of Zoos and Aquariums (WAZA, EAZA), as well as the Association of Centres for Environmental Education Pavučina and the National Association of Stations for Disabled Animals (NSZS).

Liberec ZOO does not currently have any ambitions to significantly expand or dramatically rebuild its ground. However, we cannot and do not want to give up on the investment for the renovation of our grounds and modernisation of the breeding facilities and infrastructure for the visitors. Therefore we are very happy that we have managed to break the long time situation of no investments and a lack of financial means for property renovation.

Thanks to support from our founder and mainly thanks to EU donation opportunities, we finished building better facilities for disabled animals in the Archa Centre. We also commenced building the Centre for Active Relaxation in Lidove Sady, comprising a new entrance to the zoo (with the facilities being not only for visitors, but also to serve as an attractive locality in Lidove Sady) along with the building of a rearing and educational centre. The whole project should be finished in mid 2014. Furthermore, with the cooperation of the zoo founder and its grant organisation Municipal Forests of Liberec, we prepared the project documentation of Forest Information Centre that should, we hope, expand the educational facilities of Divizna in the near future.

Throughout the year, we received some good information from our colleagues from terrain scientific and conservation projects. Mainly from the Poksai Project in Indonesian Sumatra and from Talarak in the Philippines Negros. Unfortunately, we also received some bad news from the Central African Republic, which has long been plagued by both civil unrest and civil war, and where the project of the monitoring of the state of health of both the animals and people in the biosphere reservation of Dzanga-Sangha had to be suspended.

I would like to thank all of those who supported us in 2013. My thanks go to our founder, the Corporate Town of Liberec, the Ministry of Environment of the Czech Republic, the Liberec Region, to our significant partners and other institutions, companies and individuals, who supported us with their ideas, as well as materially and financially.

My personal thanks go to all my colleagues from the zoo and all the volunteers who help us. It was mainly them who stood behind all the good deeds that were done for both the animals and people in 2013!

Thank you all!

MVDr. David Nejedlo

ZOO Liberec Director

President of the Union of Czech and Slovak ZOOS

orel mořský

Zoologický úsek a chovatelská činnost

V roce 2013 došlo na zoologickém oddělení Zoologické zahrady Liberec k několika významným a zaznamenaníhodným událostem. Ani tehdy jsme nebyli ochuzeni o radost z odchovů u mnoha chovaných druhů, zároveň jsme se ale nevyhnuli i četným zklamáním a smutku z odchodů celé řady našich svěřenců, z nichž některé lze snadno označit za zvířecí osobnosti natolik veřejně známé a charismatické, že jejich absenci zachytila i celá řada klientů pravidelně navštěvujících zoologickou zahradu.

Začneme tradičně širokou veřejností nejpozitivněji přijímaným odstavcem – odchovy. I ve zmíněném roce jsme dosáhli takového, který v historii (nejen) naší zahrady nebyl dosud zaznamenán. Ve spolupráci se zlínskou zoo se podařilo odchovat mládě čimanga falklandského (*Phalacrocorax australis*) a právě v tomto případě se jednalo o prvoodchov v rámci celé České i Slovenské republiky.

Další desítky mláďat v průběhu roku naplnily expozice v celém areálu zahrady. I když se jednalo o více či méně tradiční a očekávané přírůstky, byly a budou beze zbytku přijímány s radostí coby úspěšné vyústění dlouhodobého chovatelského úsilí. V oddělení dravých ptáků se tak vylíhli orli východní (*Haliaeetus pelagicus*), sup hnědý (*Aegypius monachus*) a opakovaně i výřečci bělolící (*Ptilopsis granti*), na tropech potom korunáč Sclaterův (*Goura scheepmakeri*), toko Deckenův (*Tockus deckeni*), plameňáci růžoví (*Phoenicopterus roseus*), pelikáni bílí (*Pelecanus onocrotalus*), kajka mořská (*Somateria mollissima*) či satyr Temminckův (*Tragopan temminckii*).

Mezi šelmami jsme zaznamenali odchov tří koťat rýsa karpatského (*Lynx lynx carpathicus*) a dvou mláďat vlka hrivnatého (*Chrysocyon brachyurus*), oddělení primátů vykázalo

jen jediný odchovek – dva malé kosmany zakrslé (*Callithrix pygmaea*). Větší množství mláďat se tradičně objevilo ve výbězích kopytníků – po třech u velbloudů dvouhrbých (*Camelus bactrianus*), takinů čínských (*Budorcas taxicolor bedfordi*) a žiraf Rothschildových (*Giraffa camelopardalis rothschildi*), dokonce čtyři u nyal nížinných (*Nyala angasii*). První očekávaní potomci nového chovného samce se dobře začlenili do stáda buvolců běločelých (*Damaliscus pygargus phillipsi*), přibylo i hříbě u zeber Chapmanových (*Equus quagga chapmani*), kůzlata u koz šrouborohých (*Capra falconeri heptneri*) a dvě mláďata přivedly na svět i antilopy koňské (*Hippotragus equinus*).

Na pět desítek jedinců bylo přesunuto, dovezeno či vyměněno s jinými zoologickými zahradami v rámci pravidelných transportů, jejichž účelem je zejména stabilizace početních stavů zvířat a zachování co možná největší genetické diversity v rámci malých zoopopulací. Z těch zajímavých stojí za zmínku dovoz tria soba lesního (*Rangifer tarandus fennicus*) ze švédské ZOO Nordens Ark resp. ze ZOO Berlin. Tento druh je u nás historicky držen vůbec poprvé, stejně tak jako kriticky ohrožený bažant Edwardsův (*Lophura edwardsi*), jehož získáním jsme se zařadili po bok několika málo institucí, zoufale se snažících o jeho udržení na planetě. Prvně byli dovezeni i tokové žlutozobí (*Tockus flavirostris*), zoborožec vrásčitý a tři samci druhu mangabej žlutobřichý (*Cercocebus chrysogaster*), u nichž se v budoucnu počítá s doplněním skupiny o samice a tudíž i pokusy o rozmnožení. Nového chovného samce se po více než roční pauze dočkala i skupina vikuní (*Vicugna vicugna*), v opačném gardu byl dopárován samec zoborožce kaferského (*Bucorvus leadbeateri*), a to hned o dvě samice z Litvy. Celé trio bude ke spatření s otevřením návštěvnické sezony 2014 ve výběhu nyal. Za velkého zájmu veřejnosti opustilo v závěru roku svou expozici první z dospívajících koťat bílých

tygrů (*Panthera tigris*). Sameček Liam našel nový domov v litvské ZOO Klajpeda.

Rozsahem i organizačně nejnáročnějším transportem, a zároveň i nejvíce sledovaným, byl příjezd indické slonice (*Elephas maximus*) Baly z německého Münsteru. Vyhověli jsme tak žádosti kolegů ze zmíněné zoo o umístění nadbytečného a sociálně vyloučeného zvířete, a to zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že naše jediná rezidentní samice Rání žila ve starém pavilonu sama a přes veškerou péči ošetřovatelů nebylo možné přítomnost alespoň jednoho jedince jejího druhu nahradit. Bala se rychle aklimatizovala a přijala svou pozici vedle Rání bez komplikací, tudíž je možné vyhodnotit celý transfer jako pro dané podmínky úspěšný.

Samostatnou kapitolou je umístění zvířecích obětí pražských povodní v půlce roku. Ve spolupráci s kolegy z metropolitní zoo jsme bleskově zrealizovali několik transportů, v jejichž rámci jsme dočasně ubytovali mnoho zástupců zejména vodního ptactva, na dvě desítky dravých ptáků a sov, pár karakalů (*Caracal caracal*), samce levharta obláčkového (*Neofelis nebulosa*) a rodinku tapíra jihoamerického (*Tapirus terrestris*). Tak jak byla v následujících měsících rekonstruována poničená zařízení, vracela se postupně všechna zvířata zpět do své domovské zahrady.

Výčet úhynů za loňský rok není nikterak výjimečný v porovnání s lety předchozími. Za všechny se sluší zmínit odchod samce velblouda dvouhrbého (*Camelus bactrianus*) Claudia, kterého veřejnost znala spíše pod familiárním jménem Kája a který žil v naší zoo téměř 21 let.

Bc. Luboš Melichar

vedoucí zoologického oddělení
melichar@zooliberec.cz

trojčata rysa karpatského

transport slonice Baly

The Zoological Department and breeding activities

The year 2013 saw some significant and notable events at the Zoological Department of Liberec ZOO. We were not deprived of the pleasure of rearing many of the species that we keep. However, we did not avoid a whole lot of disappointment and sadness from the demise of a whole succession of our charges, some of which can be called 'animal personalities' that were so publicly well-known and charismatic that their absence was noticed by many visitors who come regularly to our ZOO.

Let's start with what is traditionally the most positively accepted section by the public – the rearing. Even in the year 2013 we managed a rearing which had never been recorded in the history of our ZOO before. In the cooperation with the Zlin ZOO, we succeeded in rearing a Striated Caracara (*Phalacrocorax australis*) chick, which was also the first case ever within both the Czech and the Slovak Republics.

During the year, tens of other baby animals filled the exhibitions within the whole ZOO area. Although they were more or less regular and expected additions to our collection, they were and always will be wholly accepted with joy similar to the successful outcome of a long-time breeding effort. The Department of birds of prey saw new hatchlings from the Steller's Sea-eagle (*Haliaeetus pelagicus*) and the Cinereous Vulture (*Aegypius monachus*). We also got numerous chicks from the Southern White-faced Owl (*Ptilopsis granti*). In the tropical exposition, there were new hatchlings to the Southern Crowned Pigeon (*Goura scheepmakeri*), the Von der Decken's Hornbill (*Tockus deckeni*), the Greater Flamingo (*Phoenicopterus roseus*), the Great White Pelican (*Pelecanus*

sob lesní

čimango falklandský

onocrotalus), the Common Eider (*Somateria mollissima*) and the Temminck's Tragopan (*Tragopan temminckii*).

Among the beasts of prey, we had the rearing of three cubs of the Eurasian Lynx (*Lynx lynx carpathicus*) and two cubs of the Maned Wolf (*Chrysocyon brachyurus*). The Department of apes saw only one rearing – two Pygmy Marmosets (*Callithrix pygmaea*). Traditionally, we have had a higher number of young in the exposures of ungulates – three young each from the Bactrian Camel (*Camelus bactrianus*), the Golden Takin (*Budorcas taxicolor bedfordi*) and the Rothschild's Giraffe (*Giraffa camelopardalis rothschildi*), and four young from the Nyalas (*Tragelaphus angasii*). The first of the long expected offspring of the new breeding male joined the herd of Blesbok (*Damaliscus pygargus phillipsi*) very well. The Chapman's Zebra (*Equus quagga chapmani*) gave birth to one foal, the Bukharan Markhor (*Capra falconeri heptneri*) had some kids too and also the Roan Antelope (*Hippotragus equinus*) had two young.

Around fifty individuals were moved, imported or swapped with other zoological gardens within regular movements, whose aim is mainly to stabilize the numbers of the animals and keep the genetic diversity within the small ZOO populations as large as possible. Those interesting animals worthy of mention are for example the import of three Reindeer (*Rangifer tarandus fennicus*) from the Swedish Nordens Ark ZOO, or Berlin ZOO. Historically, this species is being kept here for the first time, like the critically endangered Edwards's Pheasant (*Lophura edwardsi*) whose acquirement put our ZOO amongst the few institutions that are desperately trying to keep it on the planet. We also imported, for the first time ever, some Eastern Yellow-billed Hornbills (*Tockus flavirostris*), a Wrinkled Hornbill (*Aceros corrugatus*) and three

Golden-bellied Mangabeys (*Cercocebus chrysogaster*). This group of three males will, in the future, be completed with females and attempts for reproduction will be made. Another group which, after more than a year's gap, received a breeding male was the group of Vicunas (*Vicugna vicugna*). Also the male of Southern Ground Hornbill (*Bucorvus leadbeateri*) got two females from Lithuania. The complete trio will be seen during the opening of the 2014 visitors' season, in the enclosure of Nyals. Of great interest to the public was the departure of one of the growing white Tiger cubs (*Panthera tigris*). The male Liam found a new home in the Klaipeda ZOO in Lithuania.

The most demanding animal transport from an organisational point of view, and also the most publicly viewed and followed one, was the arrival of a female Asian Elephant (*Elephas maximus*) called Bala from Münster in Germany. We complied with the request of our German colleagues from Münster ZOO to place their superfluous and socially excluded animal. We did so mainly because of the fact that our only resident female Rání had been living in her old pavilion alone since the death of another female elephant which had died in 2011, and despite all the efforts of the keepers it was not possible to make up for her loss. Bala became acclimatized quite quickly and accepted her position next to Rání without any problems and we could therefore say that this whole transfer was successful considering the given prevailing conditions. Another, separate chapter is the placement of animals which fell victims to the Prague floods in the middle of 2013. Cooperating with our colleagues from the Prague ZOO, we very quickly organised several transports and we temporarily accommodated a lot of water fowl, about twenty birds of prey and owls, a couple of Caracals (*Caracal caracal*), a male Clouded Leopard (*Neofelis nebulosa*) and a family of Lowland

Tapir (*Tapirus terrestris*). As the damaged areas and facilities were slowly renovated in the months following the floods, we gradually returned all the animals back to their home zoo. The list of deaths during the last year was not anyhow extraordinary in comparison to the previous years. To mention one, we should remember the death of a male Bactrian Camel (*Camelus bactrianus*) called Claudius, which had been known to the public under his familiar name 'Kája' and which had lived in our ZOO for nearly 21 years.

Bc. Luboš Melichar

Head of Zoology Department
melichar@zooliberec.cz

mangabej žlutobřichý

Projekty ZOO Liberec doma i ve světě

I. Projekt Poksai, Indonésie

ISCP (Indonesian Species Conservation Program) je indonéská nezisková organizace, kterou založili v roce 2011 Rudianto Sembiring (executive director) a Tomáš Ouhel (advisory board). Organizace se zabývá ochranou tamní fauny a flory, především na ostrově Sumatra, dále vzděláváním a osvětou a spolupracuje na vědeckých projektech. Indonésie, jako řada dalších rozvojových zemí, trpí populační expanzí a s ní spojenými problémy. Na druhou stranu zde lze stále nalézt primární pralesy a jejich bohatství, které skrývají. Snad všichni znají tygra sumaterského, nejmenšího zástupce mezi tygry, nosorožce jávského, nejvzácnějšího nosorožce na světě, orangutana, našeho nejvzdálenějšího příbuzného nebo raflézii, květinu s největším a nejtěžším květem v rostlinné říši vůbec. S výčtem těchto přírodních pokladů by se dalo pokračovat velmi dlouho, ale v dnešní době konfliktů mezi rozpínající se lidskou společností a přírodou bohužel stále přibývá, a tak se nejen tyto ikony Indonésie stávají více a více ohroženými. Jedním z těchto druhů je i nenápadný pěvec ostrova Sumatra, sojkovec dvoubarvý (Garrulax bicolor).

V roce 2013 se ISCP podařilo získat do pronájmu nové prostory poblíž města Sibolangit a k tomu veškerá nezbytná povolení potřebná pro vybudování a provozování chovatelско-záchranného centra. To při své pracovní cestě po Jihovýchodní Asii navštívil i bývalý ministr životního prostředí Tomáš Chalupa. S ISCP a jeho aktivitami se také seznámil MVDr. David Nejedlo, zástupce participující organizace ZOO Liberec, který svou návštěvu zakončil společnou schůzkou u Mr. Dr. H. Rahmat Shahy, ředitele indonéské ZOO Siantar a ředitele asociace indonéských zoologických zahrad (PKBSI).

Poksai

Projekt Poksai je zaměřen na ochranu sojkovce dvoubarvého (Garrulax bicolor), endemického pěvce ostrova Sumatra, který je ohrožen nejen ztrátou přirozeného prostředí, jímž jsou primární pralesy vyšších poloh, ale především nelegálním lovem a prodejem na ptačích trzích. Cílem projektu je již prodané sojkovce od chovatelů vyměnit za kanáry odchované v ISCP centru a tyto sojkovce následně rehabilitovat, použít v záchranném chovu a reintrodukovat zpět do pralesů. Součástí projektu je i edukace a práce s místními komunitami jako například akce Football for Conservation, kdy tým „bílých“ zástupců ISCP odehrál několik fotbalových zápasů s místními vesničany v duchu ochrany fauny a flory. Na závěr celého programu proběhla očekávaná a místními média sledovaná výměna. V září bohužel několik ptáků z neznámých důvodů zemřelo, podle provedené základní pitvy zřejmě z důvodu infekčního onemocnění. V dnešní době se v centru vyskytuje jeden pár sojkovců dvoubarvých a jeden pár chovných kanárů.

Nias Hill Myna

Poměrně mladý projekt, který vznikl ke konci roku 2013 a na kterém spolupracuje také Kölner ZOO. Projekt je zaměřený na ochranu endemického loskutáka z ostrova Nias, loskutáka velkého (Gracula religiosa robusta). Hlavní příčinou ohrožení je opět jeho lov a prodej do domácností pro jeho schopnost naučit se napodobovat lidskou řeč. Úskalí projektu spočívá především v důkladné a přesné identifikaci tohoto poddruhu, jelikož existuje riziko křížení s ostatními poddruhy, které se přes ostrov transportují do vnitrozemí. Některými odborníky je dokonce tento poddruh považován za ohrožený vymřením. Cílem projektu je založit záchovnou populaci v zajetí a připravit reintrodukční program. V ISCP centru vznikly pro loskutáky nové aviery, s kterými při navrhování a budování vypomohl Pavel Hospodářský (Talarak Foundation, Filipíny) a Tomáš

průzkum v džungli

Žďánský (ZOO Liberec). V těchto ubikacích jsou již umístěni první tři loskutáci velcí z ostrova Nias.

Serangga Tepung

Projekt zabývající se otázkou humánní entomofágie. Primárním záměrem projektu je nalézt využití hmyzu jako lehce dostupného a kvalitního zdroje bílkoviny pro širokou veřejnost a částečné snížení potřeby chovu hospodářských zvířat, jež zatěžují životní prostředí jak primárně, tak sekundárně. První část projektu byla směřována na možnost produkce biomasy v jednoduchém nízkonákladovém chovu červů a cvrčků. Při pokusech byla sledována nutriční hodnota jednotlivých elementů chovu a nárůst biomasy. Některé technické důvody však znemožnily vyhodnocení potřebných výsledků k vyvození všech závěrů. Přesto projekt pokračuje dále a hledají se další možné směry jeho rozvoje.

English school

K ochraně přírody nepatří pouze její ochrana, ale i výchova další generace a pěstování pozitivního vztahu k ní. Proto v chovatelském centru ISCP probíhá každý pátek zdarma výuka angličtiny pro děti a dorost, kde jsou hlavními tématy příroda a problematika její ochrany. Edukační činnost ISCP je doplněna přednáškami o ochraně přírody a workshopy probíhající na školách a v ZOO Medan.

Připravované projekty

Kukang

Kukang je indonéský název pro outloně váhavého (*Nycticebus coucang*), charismatickou poloopici s noční aktivitou a s charakteristickými velkýma očima. Tato „roztomilost“ z něj právě činí ohrožený druh, který je intenzivně loven a prodáván především jako domácí mazlíček. Cílem projektu bude

vybudování záchraného centra pro rehabilitaci zabavených jedinců a reintrodukcii outloňů zpět do přírody a potlačování ilegálního obchodu s nimi.

Ochrana mořských želv

ISCP se připravuje na možnou spolupráci při ochraně mořských želv, které se v Indonésii vyskytují. Mezi tyto zástupce patří kožatka velká (*Dermochelys coriacea*), kareta obrovská (*Chelonia mydas*), kareta pravá (*Eretmochelys imbricata*) a kareta zelenavá (*Lepidochelys olivacea*). Na všechny působí negativně lidská činnost a všechny jsou ohroženy, kareta pravá dokonce kriticky ohrožená.

Ing. Tomáš Bušina, ČZU Praha

II. Projekt Talarak, Filipíny

V roce 2013 se podařilo zakoupit nové čerpadlo na vodu, také nádrž na vodu, centrifugu na zpracování veterinárních vzorků, injekční stříkačky a pomůcky k odběrům krve a dalších potřebných vzorků, dalekohled pro práci v terénu, bady egg monitor, což je pomůcka pro správné líhnutí vajec v inkubátoru, opravena byla také střecha chovného zařízení pro krmení zvířata a střecha karantény. Peníze také pomáhaly při odstraňování následků tajfunů, které centrum zasáhly třikrát v krátké době po sobě. Také díky našemu počínu z roku 2012, což byl nákup motorčky, se může naše ochranná činnost šířit dále po ostrově. Vedoucí Centra Talarak, Pavel Hospodářský, se snaží o spolupráci s tzv. satelitními centry, kde deponuje například odchované zorožce a v jedné je též satelitní umístění sambarů a prasat. Je to pojistka pro případ jakéhokoliv neúspěchu v Centru Talarak. Pavel Hospodářský dále dojíždí na motorce do horské vesnice Patag, kde se snaží podpořit dvě rodiny a nabízet jim náhradní zdroj

sambar skvrnitý v Centru Talarak

mláďe sambara skvrnitého

obživy. Ty se totiž živí výrobou dřevěného uhlí. Pro tak odlesněné ostrovy je toto živobytí dost destruktivní. Hospodářský se tak snaží vykupovat od nich šperky, které vyrábějí z přírodnin – náramky, prstýnky z kapradí, přívěšky z plodů lián a palem - panubol, gogo aj. Dále se zde pokouší vodit turisty a provádět tzv. bird-watching – pozorování ptáků. Dojíždí na ostrovek Danjugan, kde se snaží pracovat s dětmi a studenty. Při několikadenním pobytu děti dostanou sérii přednášek o důležitosti soužití s přírodou a v terénu se pak snaží o pozorování a identifikaci volně žijících zvířat.

Také se v Centru Talarak dařilo odchovávat loskutáky. Narodilo se celkem 15 mláďat a odchovalo se deset. Jaký je záměr? Místní, především movití Filipínci, si pořizují loskutáky a chovají je v malých klíčkách, podobně jako majny Rothschildovy. Loskutáci jsou k máni na černém trhu a snahou Centra Talarak je naučit Filipínce loskutáky chovat a odchovávat legálně v domácích chovech. Nemuselo by pak docházet k drastickým odchytům ptáků z přírody. Dále se podařil prvoodchov zoborožců světlehlavých (*Aceros leucocephalus*) – podařilo se odchovat tři mláďata v jednom hnízdě a jedno mládě v dalším hnízdě.

Centrum Talarak se rovněž v roce 2013 dostalo do širokého povědomí v celosvětovém měřítku. Pavel Hospodářský svou činnost prezentoval na zasedání EAZA v Edinburghu a v řadě zahrad a škol v Česku.

A na závěr výhled do budoucna. Vzhledem k nabídce, kterou Talarak obdržel, a také k nevyzpytatelným katastrofám, které oblast postihují opakovaně, je možnost celé centrum přestěhovat asi o 20 km výše na území cca 500 ha, které se jmenuje Balikaokao. Z toho plyne pravděpodobně náplň a náš příští cíl – opatřit peníze na přestěhování Centra Talarak do bezpečí v Balikaokao.

Pavel Hospodářský, vedoucí Centra Talarak

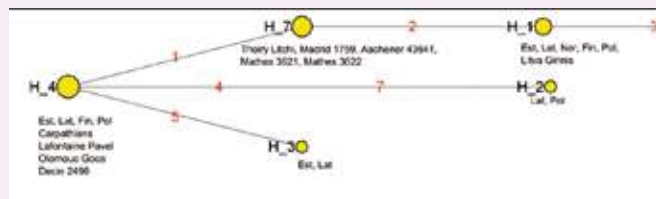
zoborožec rýhozobý

III. Stanovení poddruhů rysa ostrovida v evropských zoologických zahradách pomocí analýzy DNA získané neinvazivními metodami II, závěrečná zpráva

V roce 2013 získala Zoologická zahrada Liberec v rámci příspěvku zoologickým zahradám již druhou dotaci na projekt „Stanovení poddruhů rysa ostrovida v evropských zoo“. Cílem byla realizace analýz DNA od rysů chovaných v zoologických zahradách v rámci determinace druhů a hybridních zvířat v ESB chovu. Tímto bylo umožněno pokračovat v projektu započatém v roce 2012. Celkem bylo vyizolováno 41 vzorků a amplifikována DNA. Krevní vzorky, které byly většinou dodány jako doprovodné k chlupovým, poskytly ve všech případech velmi dobrá data.

Jako potvrzení přítomnosti DNA a druhové identity vzorku byl pomocí PCR amplifikován fragment mitochondriálního (mt) genu pro cytochrom b (cytb), který je běžně používán pro zjištění taxonomické struktury uvnitř druhu, tzn. odhalení poddruhů anebo taxonomicky významných jednotek. Téměř všechny získané sekvence byly ovšem identické. Pouze u dvou se vyskytla bodová mutace, substituce nukleotidu, která je ale taxonomicky nevýznamná. Na základě sekvencí cytb tedy všichni analyzovaní rysové představují jednu evoluční skupinu – tato skutečnost možná odráží evoluční historii rysa v Evropě a je jistě podmíněna též relativně nízkou mutační rychlostí zvoleného genu. Pro předpokládanou detailnější strukturu mtDNA byl nasekvenován u vybraných vzorků fragment kontrolního regionu mtDNA (tzv. D-loop), u kterého je mutační rychlost několiknásobně vyšší. Tento gen byl použit i v některých studiích analyzujících skandinávské a pobaltské populace rysa, takže byl předpoklad případné kalibrace našich dat. Na 415 bázevém fragmentu kontrolního regionu bylo nalezeno několik mutací.

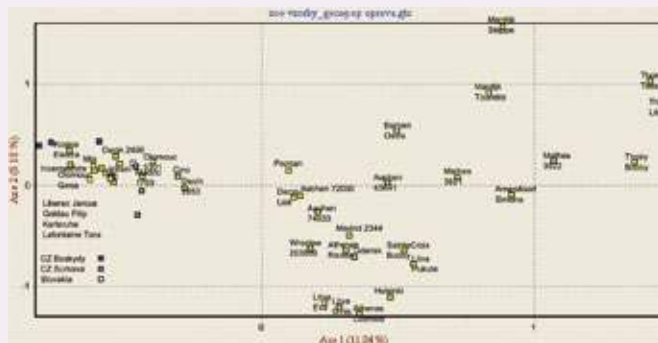
Na haplotypové síti (viz obrázek), kde každý kruh představuje jedinečnou sekvenci lišící se od ostatních určitým počtem mutací, odpovídá velikost každého kruhu počtu zjištěných identických sekvencí (tzn. vzorků stejného haplotypu). Je zřejmé, že nejpočetnější haplotyp H4 je běžný jak v poddruhu *Lynx lynx carpathicus* (z našich vzorků), tak u poddruhu *L. l. lynx* (ze vzorků publikovaných Ratkiewiczem a kol. – 2012). Rovněž zde neexistuje jednoznačný způsob odlišení těchto dvou poddruhů na základě těchto sekvencí. Navíc zde existuje ještě další variabilita v rámci skandinávské a pobaltské populace. Bohužel, publikované sekvence sibiřského rysa od Ruenessové a kol. (2003) nebylo možné jednoznačně dohledat v databázi GenBank, tudíž nebylo možné srovnání s našimi vzorky řazenými k tomuto poddruhu. Celkově vzato neposkytlo srovnání s použitím mitochondriálního kontrolního regionu použitelná data.

Ve srovnání s poměrně omezenou informací získanou ze sekvencí mtDNA poskytla genotypová data z mikrosatelitů značně jasnější obrázek. V dalším postupu budou některé vzorky s velmi nekvalitní DNA re-analýzovány „vícezkumavkovým“ přístupem (tzv. multitube approach – vícero nezávislých PCR amplifikací jednoho vzorku), aby byly potvrzeny individuální genotypy (zejména homozygotní).

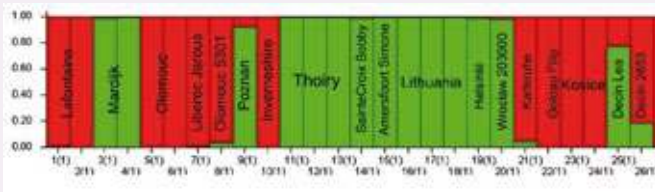
Prezentovaná analýza ukazuje celkem srozumitelné rozdělení našich vzorků do dvou skupin na základě korespondenční

analýzy přeskupivší 15rozměrnou datovou matici do dvou rozměrů. Kompaktní skupina vlevo zřejmě představuje poddruh *L. l. carpathicus*, jelikož je zde zahrnuto několik vzorků z volné přírody (Šumava, Beskydy, Slovensko). Vpravo je vidět poměrně rozvolněná skupina, kterou by bylo možno rozdělit podle osy X na dvě podskupiny, nicméně tyto nejsou v tomto stavu a na základě těchto vzorků jednoznačně taxonomicky identifikovatelné. Je zřejmé, že vzorky z Litvy, Polska a Finska by bylo možno přiřadit k poddruhu *L. l. lynx*. Na druhou stranu, vzorky představující předpokládaný poddruh *L. l. wrangeli* ze ZOO Thoiry, Mathes a Mardijk, i když jsou od skandinávských a pobaltských rysů vzdáleny, mohou představovat pouze vnitropopulační variabilitu v rámci jednoho poddruhu. Tato může být výsledkem geografického rozložení populace mezi západním okrajem areálu rozšíření a obrovskou rozlohou ruské oblasti, kde je poddruh *L. l. lynx* rozšířen a odkud mohli pocházet předkové rysů ze ZOO Thoiry, Mathes a Mardijk.

rys karpatský

Analýza mikrosatelitových genotypů jinou metodou, Bayesovským srovnáním v programu Structure, rovněž nepodporuje tři očekávané skupiny (poddruhy), tj. *L. l. carpathicus*, *L. l. lynx* a *L. l. wrangeli*, ale pouze dvě, které odpovídají situaci popsané výše. Všichni předpokládaní jedinci poddruhu *L. l. wrangeli* byli začleněni do skupiny *L. l. lynx* (zeleně). Pro náš datový soubor bylo zcela jasně prospěšné a přínosné přidání dalších vzorků zejména z distálních divokých populací známého původu a taxonomické příslušnosti (např. skutečný sibiřský *L. l. wrangeli*). To by mohlo poskytnout konečnou solidní podporu třem předpokládaným skupinám (poddruhům) vyskytujícím se v evropských zoo a samozřejmě odpovídající přeskupení námi zpracovaných vzorků. Bez vzorků z volné přírody lze zatím potvrdit pouze poddruhy *L. l. carpathicus* a *L. l. lynx*.

Na základě této analýzy lze dále poukázat na některé jedince, u kterých je příslušnost k jedné ze dvou skupin (*L. l. carpathicus* a *L. l. lynx*) nejednoznačná – jsou to ti s významnou příměsí jiné barvy, jako např. dva jedinci ze ZOO Děčín. Jelikož ale i jedinec z Beskyd nese podobnou příměs jiné skupiny, a zde se zcela určitě o hybrida nejedná, je nutno postupovat v označování jedinců jako hybridů velmi opatrně. Zcela jednoznačně je potřebný daleko větší soubor vzorků známého původu, případně původu rodičů, aby bylo možno hybridy v zajetí určit s větší spolehlivostí. Tyto předkládané výsledky

nicméně ukazují, že nastoupená cesta je schůdná a podobná analýza zacílená nejenom na poddruhové určení, ale i na určení hybridů, je možná.

V následujících analýzách budou kromě uvedené reanalýzy zahrnuty do výzkumu vzorky od rysů především z volné přírody, prioritou je získání *L. l. wrangeli* pro závěrečnou jednoznačnou interpretaci výsledků.

Ing. Petra Bolechová, ZOO Liberec, bolechova@zooliberec.cz

Mgr. Peter Vallo, Ph.D., UBO AV ČR, Brno

Mgr. Jarmila Krojerová, Ph.D., UBO AV ČR, Brno

Veterinární činnost

V průběhu roku 2013 se změnilo složení týmu veterinární kliniky zajišťující veterinární péči v ZOO Liberec. Nově se zařadily do týmu dvě veterinární lékařky, MVDr. Jana Schramová a MVDr. Zuzana Roubalová. MVDr. Martina Šubrtová odešla na jiné pracoviště. Personální posílení umožňuje lepší zastupitelnost v pohotovostních službách a je vítanou posilou při složitějších zákrocích.

Preventivní činnost, odběry vzorků a vakcinace byly prováděny průběžně v rozsahu předchozích let podle metodického pokynu Státní veterinární správy. Řada imobilizací a odběrů vzorků byla provedena na základě požadavků ze strany nabyvatele před přesuny zvířat. Na počátku roku jsme řešili déletrvající zdravotní potíže samce paviana pláštíkovoého. Při imobilizaci byla diagnostikována levostranná šourková kýla. Vzhledem k tomu, že zázemí Veterinární kliniky Růžodol poskytuje větší pracovní komfort a možnost použití inhalační anestezie, bylo zvíře převezeno na naše pracoviště, kde byl proveden chirurgický zákrok. Ten spočíval v odstranění levého varlete a repozici a sutuře kýly. Zvíře bylo ošetřeno dlouhodobě působícím antibiotikem a vráceno do skupiny. Samec se po zákroku rychle zotavil. Díky zlepšujícím se poměrům v chovech zvířat v zoologických zahradách se zvířata dožívají vyššího věku. Proto se stále více setkáváme s gerontologickými problémy u chovaných zvířat. Starý samec velblouda dvouhrbého vykazoval problémy s pohybem artrotického původu. Léčba zaměřená na pohybový aparát se neseťkávala s náležitou odezvou. Pohyb byl pro zvíře bolestivý, a tak bylo rozhodnuto o jeho utracení. Samice vlka hřivnatého vykazovala kulhání třetího stupně na levou hrudní končetinu. Velmi pravděpodobně se jednalo o frakturu v oblasti karpálního kloubu. Zvažovali jsme imobilizaci a rentgenologické vyšetření s pří-

vyšetření lvice

padným chirurgickým zákrokem. Samice ale nosila končetinu vzorně v optimální pozici, a sama tak zvolila nejlepší způsob léčby. Rozhodli jsme se tedy přírodě nepomáhat. Oželeli jsme stanovení exaktní diagnózy a pouze jsme krmnou dávku obohatili o minerálie a vitamíny. Tento přístup se vyplatil, stav se velmi rychle zlepšoval. Zvíře se dokonale zotavilo a končetinu po čase začalo opět plnohodnotně používat. Lvice Elsa začala odmítat potravu. Na mléčné žláze měla relativně velký novotvar nejasného původu. Rozhodli jsme se lvici imobilizovat a provést detailní vyšetření. Sonograficky byl vyloučen tumor mléčné žlázy. Jednalo se o cystozní útvar s několika přepážkami, který se podařilo z velké části vypustit. Vzorky odebrané na histologii neprokázaly nádorové bujení. Vzhledem k rozměrům novotvaru a možným komplikacím po případném chirurgickém zákroku jsme se rozhodli útvar neodstraňovat. Lvice byla podrobena antibiotické léčbě, celkový stav se zlepšil a příjem potravy se obnovil. U kosmanů zakrslých jsme řešili kousná poranění po vzájemném vyřizování účtů. Po opakované toaletě ran se tyto poměrně rychle zahojily. Ze ZOO Praha byli v rámci pomoci při povodňovém stavu přijati mimo jiné i tapíři. Mládě trpělo chronickým plicním onemocněním. Léčiva byla nasazena již v ZOO Praha. Pokračovali jsme v započaté léčbě a časem se stav zlepšil natolik, že mohla být léčiva úplně vysazena. Samec takina čínského začal silně kulhat. Zvíře bylo imobilizováno a při ošetření paznehtu byl nalezen kamínek, který pronikl až na škáru paznehtu. Po odstranění příčiny a náležitém ošetření se stav upravil. U slonice Raní se objevily kolikové příznaky. Slonice byla ošetřena preparátem flunixin, stav se upravil. Na začátku října přibyla do pavilonu slonů další slonice, Bala ze ZOO Münster. Na pravé hrudní končetině měla absces. Slonice trpí dlouhodobě potížemi s pohybovým aparátem. V předchozích zařízeních byly vyzkoušeny s dobrými výsledky preparáty obsahující karprofen. Slonici je v současné době podáván tento preparát již devátý rok. V literatu-

ře uváděné vedlejší účinky zatím u zvířete nebyly pozorovány. Dlouhodobé podávání preparátů této skupiny může nepříznivě ovlivňovat zažívací trakt. Rovněž je jistou ekonomickou zátěží. V příhodnou dobu jsou zvažovány možné eventuality, spočívající v redukci dávky nebo úplném vysazení preparátu. Samice lachtana hřivnatého přestala přijímat potravu, třásla se a objevily se i kožní změny. Problém se vyskytl již opakovaně. Odběr vzorků krve a stanovení exaktní diagnózy je v tomto případě spojen se značně riskantní imobilizací. Vycházíme proto z předchozích zkušeností s léčbou antibiotiky, která byla vždy velmi efektivní. Vzhledem k tomu, že nebyl zachován příjem potravy, musela být antibiotika podána injekční střílkou pomocí foukačky. Zasáhnout plovoucího a potápějícího se lachtana je obtížné. Naštěstí hned následující den dala samice přednost perorálnímu podání před injekčním. Stav se rychle upravil. Samec kozorožce dagestánského, který nebyl z hlediska chovu vhodný k reprodukci, byl odchycen. Následně uveden do celkové anestezie a podroben vasktomii. Tato metoda byla s úspěchem použita jako kontrola reprodukce u několika jiných druhů v naší zoo. Orangutan Jolo byl imobilizován za účelem kontroly zdravotního stavu a preventivního ošetření. Samec trpí již řadu let parézou pánevních končetin. U obou slonic se zhoršily chronické potíže s infekcí rohovníkových útvarů na končetinách. Vyzkoušeli jsme řadu různých postupů, ale problém stále v různé míře přetrvával. V minulosti jsme se již s podobným onemocněním potýkali a nakonec jsme museli slonici uspat a provést radikální odstranění nekrotické tkáně. Největším problémem bylo zastavit krvácení po zákroku a udržení hygieny operovaného místa. Rizika celkové anestezie bychom slony rádi ušetřili. V souvislosti se stavební činností v zoo došlo k mnohočetným zraněním u nyal nížinných. Zvířata se lekla stavebních strojů a snažila se prorazit ohrazení. Naštěstí žádné zranění nebylo život ohrožující. Samice žirafy, kojící mládě, začala omezovat příjem potravy.

Výživný stav zvířete se výrazně zhoršil. Vzhledem k tomu, že případná imobilizace by pro žirafu představovala neúměrnou zátěž, byla podána antibiotika a po jejich nasazení se příjem potravy zlepšil.

MVDr. Vladimír Jurek
veterinari@zooliberec.cz

žirafa Rothschildova – mládě

Stavy zvířat v ZOO Liberec / 2013 Census of animals / 2013

		1. 1. 2013		31. 12. 2013
	druhy Species	jedinci Specimens	druhy Species	jedinci Specimens
Plazi (Reptilia)	16	40	15	37
Ptáci (Aves)	75	314	67	288
Savci (Mammalia)	56	278	59	255
Bezobratlí (Invertebrata)	11	383	5	103
Ryby (Pisces)	26	720	27	735
Celkem (Total)	184	1735	173	1418

zoborožec šedolící

Seznam zvířat v záchranných a ochranných programech

**RDB chov ohrožených druhů světové fauny
uvedených v červené knize IUCN**

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
amadina Gouldové [Chloebea gouldiae]	1
amazoňan zelenolící [Amazona viridigenalis]	1
antilopa koňská [Hippotragus equinus]	8
ara hyacintový [Anodorhynchus hyacinthinus]	2
bažant Edwardsův [Lophura edwardsi]	2
bažant obecný korejský [Phasianus colchicus karpowi]	3
berneška bělolící [Branta leucopsis]	2
berneška havajská [Branta sandvicensis]	2
bodlinatka egyptská [Acomys cahirinus]	2
bulbul zahradní [Pycnonotus barbatus]	1
buvolec běločelý [Damaliscus pygargus phillipsi]	6
čimango falklandský [Phalcooboenus australis]	1
čimango horský [Phalcooboenus megalopterus]	2
čimango žlutohlavý [Milvago chimachima]	2
dikobraz srstnatonosý [Hystrix indica]	1
duhovka [Melanotaenia papuae]	1
duhovka akvamarínová [Melanotaenia lacustris]	6
duhovka Boesemanova [Melanotaenia boesemani]	1
dvojborožec hnědavý [Buceros hydrocorax]	1

**RDB chov ohrožených druhů světové fauny
uvedených v červené knize IUCN**

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
felzuma madagaskarská [Phelsuma madagascariensis kochi]	3
gibon bělolící [Nomascus leucogenys]	4
holub Bartlettův [Gallicolumba crinigera]	2
holub nikobarský [Caloenas nicobarica]	8
holub šedohlavý [Leptotila plumbeiceps]	1
hrdlička čínská [Streptopelia chinensis chinensis]	6
hroznýšovec kubánský [Epicrates angulifer]	3
husa císařská [Anser canagicus]	2
husa labutí [Anser cygnoides]	2
ibis hagedaš [Bostrychia hagedash]	3
irbis [Uncia uncia]	3
jestřáb lesní [Accipiter gentilis]	1
kachna laysanská [Anas laysanensis]	5
kachnička mandarínská [Aix galericulata]	7
kajka mořská [Somateria mollissima]	2
kakadu palmový [Probosciger aterrimus]	1
káně lesní [Buteo buteo]	6
kapr obecný [Cyprinus carpio]	75
kapr obecný - nishikigoi [Cyprinus carpio]	3

RDB chov ohrožených druhů světové fauny uvedených v červené knize IUCN

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
kočka cejlonská [Prionailurus rubiginosus phillipsi]	1
kočkodan zelený [Chlorocebus sabaeus]	4
korunáč Sclaterův [Goura scheepmakeri]	4
kosman zakrslý [Callithrix pygmaea pygmaea]	6
koza šrouborohá [Capra falconeri heptneri]	10
kozorožec dagestánský [Capra cylindricornis]	7
krajta zelená [Morelia viridis]	2
krokodýl čelnatý [Osteolaemus tetraspis]	2
křeček zlatý [Mesocricetus auratus]	3
křečík džungarský [Phodopus sungorus]	6
křečík Roborovského [Phodopus roborowskii]	5
labuť černá [Cygnus atratus]	2
lachtan hřivnatý [Otaria byronia]	4
leskoptev purpurová [Lamprotornis purpureus]	2
lev [Panthera leo]	2
levhart čínský [Panthera pardus japonensis]	2
levhart obláčkový [Pardofelis nebulosa]	1
majna Rothschildova [Leucophas colaris]	2
makak lví [Macaca silenus]	3
mandelík modrobřichý [Coracias cyanogaster]	2
muntžak malý [Muntiacus reevesi]	5

RDB chov ohrožených druhů světové fauny uvedených v červené knize IUCN

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
nahur modrý [Pseudois nayaur]	7
nestor kea [Nestor notabilis]	2
nosál červený [Nasua nasua]	5
nyala nížinná [Tragelaphus angasi]	7
orangutan sumaterský [Pongo abelii]	1
orel bělohavý [Haliaeetus leucocephalus]	4
orel jestřábí [Hieraetus fasciatus]	6
orel královský [Aquila heliaca]	7
orel křiklavý [Aquila pomarina]	10
orel mořský [Haliaeetus albicilla]	4
orel nejmenší [Hieraetus pennatus]	4
orel skalní [Aquila chrysaetos]	3
orel stepní [Aquila nipalensis]	2
orel východní [Haliaeetus pelagicus]	6
orlosup bradatý [Gypaetus barbatus aureus]	4
osel somálský [Equus africanus somalicus]	8
osmák degu [Octodon degus]	14
ovce kruhorohá [Ovis orientalis boharensis]	4
panda červená [Ailurus fulgens fulgens]	2
papoušek vlnkovaný [Melopsittacus undulatus]	2
páv korunkatý [Pavo cristatus]	6

RDB chov ohrožených druhů světové fauny uvedených v červené knize IUCN

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
pavián pláštíkový [Papio hamadryas]	13
pelikán bílý [Pelecanus onocrotalus]	11
pískomil mongolský [Meriones unguiculatus]	6
pižmoň grónský [Ovibos moschatus wardi]	2
plameňák kubánský [Phoenicopterus ruber ruber]	5
plameňák růžový [Phoenicopterus ruber roseus]	32
puštká bradatý [Strix nebulosa lapponica]	2
raroh lagar [Falco jugger]	1
rys karpatský [Lynx lynx carpathicus]	5
sambar skvrnitý [Rusa alfredi]	4
satyr Temminckův [Tragopan temminckii]	6
slon indický [Elephas maximus bengalensis]	2
sob karelský [Rangifer tarandus fennicus]	2
sup hnědý [Aegypius monachus]	2
sup mrchožravý [Neophron percnopterus]	2
surikata [Suricata suricatta]	10
šimpanz [Pan troglodytes]	5
takin čínský [Budorcas taxicolor bedfordi]	9
tamarín pinčí [Saguinus oedipus]	2
tlamovec Duboisův [Tropheus duboisi]	10
tlamovec Mooreův [Tropheus moorii "orange"]	10

RDB chov ohrožených druhů světové fauny uvedených v červené knize IUCN

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
toko Deckenův [Tockus deckeni]	4
toko šedý [Tockus nasutus]	4
toko žlutozubý [Tockus flavirostris]	2
tuňák Humboldtův [Spheniscus humboldti]	9
turako červenokorunkatý [Tauraco erythrolophus]	2
turako chocholatý [Tauraco persa]	2
tygr - bílá forma [Panthera tigris]	4
velbloud dvouhrbý - domácí [Camelus bactrianus]	4
vikuňa [Vicugna vicugna]	5
vlk hřivnatý [Chrysocyon brachyurus]	2
výr velký [Bubo bubo]	2
výřeček bělolící [Ptilopsis leucotis]	2
zebra bezhřívá [Equus quagga borensis]	3
zebra Chapmanova [Equus quagga chapmanni]	6
zebrička pestrá [Taeniopygia guttata]	50
zoborožec kaferský [Bucorvus leadbeateri]	3
zoborožec křiklavý [Ceratogymna bucinator]	2
zoborožec šedolící [Ceratogymna brevis]	2
zoborožec tmavý [Anthracoceros malayanus]	2
zoborožec vrásčitý [Aceros corrugatus]	1
želva anámská [Mauremys annamensis]	4

**RDB chov ohrožených druhů světové fauny
uvedených v červené knize IUCN**

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
želva bahenní [<i>Emys orbicularis</i>]	2
želva nádherná [<i>Trachemys scripta elegans</i>]	10
želva ostruhatá [<i>Centrochelys sulcata</i>]	2
ženetka skvrnitá [<i>Genetta tigrina</i>]	1
žirafa Rothschildova [<i>Giraffa camelopardalis rothschildi</i>]	6

panda červená

EEP chov ohrožených druhů světové fauny zařazených do Evropských záchranných chovů

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
amazoňan zelenolící [Amazona viridigenalis]	1
antilopa koňská [Hippotragus equinus]	8
ara hyacintový [Anodorhynchus hyacinthinus]	2
bažant Edwardsův [Lophura edwardsi]	2
gibon bělolící [Nomascus leucogenys]	4
hroznýšovec kubánský [Epicrates angulifer]	3
irbis [Uncia uncia]	3
kakadu palmový [Probosciger aterrimus]	1
koza šrouborohá [Capra falconeri heptneri]	10
levhart čínský [Panthera pardus japonensis]	2
levhart obláčkový [Pardofelis nebulosa]	1
majna Rothschildova [Leucopsar rothschildi]	2
makak lví [Macaca silenus]	3
orangutan sumaterský [Pongo abelii]	1
orel mošský [Haliaeetus albicilla]	4
orlošup bradatý [Gypaetus barbatus aureus]	4
osel somálský [Equus africanus somalicus]	8
panda červená [Ailurus fulgens fulgens]	2
pižmoň grónský [Ovibos moschatus wardi]	2
slon indický [Elephas maximus bengalensis]	2
sup hnědý [Aegypius monachus]	2

EEP chov ohrožených druhů světové fauny zařazených do Evropských záchranných chovů

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
sup mrchožravý [Neophron percnopterus]	2
tamarín pinčí [Saguinus oedipus]	2
tučňák Humboldtův [Spheniscus humboldti]	9
vikuňa [Vicugna vicugna]	5
vlk hřivnatý [Chrysocyon brachyurus]	2
zoborožec vrásčitý [Aceros corrugatus]	1
žirafa Rothschildova [Giraffa camelopardalis rothschildi]	6

CITES chov ohrožených druhů světové fauny podle zákona č. 16/1997 Sb.

druh – český (latinsky)	počet jedinců
amazoňan zelenolící [Amazona viridigenalis]	1
ara hyacintový [Anodorhynchus hyacinthinus]	2
bažant Edwardsův [Lophura edwardsi]	2
berneška havajská [Branta sandvicensis]	2
čimango falklandský [Phalacrocorax australis]	1
čimango horský [Phalacrocorax megalopterus]	2
čimango žlutohlavý [Milvago chimachima]	2
dvojjzoborožec hnědavý [Buceros hydrocorax]	1
felzuma madagaskarská [Phelsuma madagascariensis kochi]	3
gibon bělolící [Nomascus leucogenys]	4
holub nikobarský [Caloenas nicobarica]	8
hroznýšovec kubánský [Epicrates angulifer]	3
ibis hagedaš [Bostrychia hagedash]	3
írbis [Uncia uncia]	3
jestřáb lesní [Accipiter gentilis]	1
kachna laysanská [Anas laysanensis]	5
kakadu palmový [Probosciger aterrimus]	1
káně lesní [Buteo buteo]	6
kočka cejlonská [Prionailurus rubiginosus phillipsi]	1
kočkodan zelený [Chlorocebus sabaeus]	4
korunáč Sclaterův [Goura scheepmakeri]	4

CITES chov ohrožených druhů světové fauny podle zákona č. 16/1997 Sb.

druh – český (latinsky)	počet jedinců
kosman zakrslý [Callithrix pygmaea pygmaea]	6
koza šrouborohá [Capra falconeri heptneri]	10
krajta timorská [Python timorensis]	1
krajta zelená [Morelia viridis]	2
krokodýl čelnatý [Osteolaemus tetraspis]	2
lev [Panthera leo]	2
levhart čínský [Panthera pardus japonensis]	2
levhart obláčkový [Pardofelis nebulosa]	1
majna Rothschildova [Leucopsar rothschildi]	2
makak lví [Macaca silenus]	3
mangabej žlutobřichý [Cercocebus chrysogaster]	3
nestor kea [Nestor notabilis]	2
orangutan sumaterský [Pongo abelii]	1
orel bělohlavý [Haliaeetus leucocephalus]	4
orel jestřábí [Hieraetus fasciatus]	6
orel královský [Aquila heliaca]	7
orel křiklavý [Aquila pomarina]	10
orel mořský [Haliaeetus albicilla]	4
orel nejmenší [Hieraetus pennatus]	4
orel skalní [Aquila chrysaetos]	3
orel stepní [Aquila nipalensis]	2

CITES chov ohrožených druhů světové fauny podle zákona č. 16/1997 Sb.

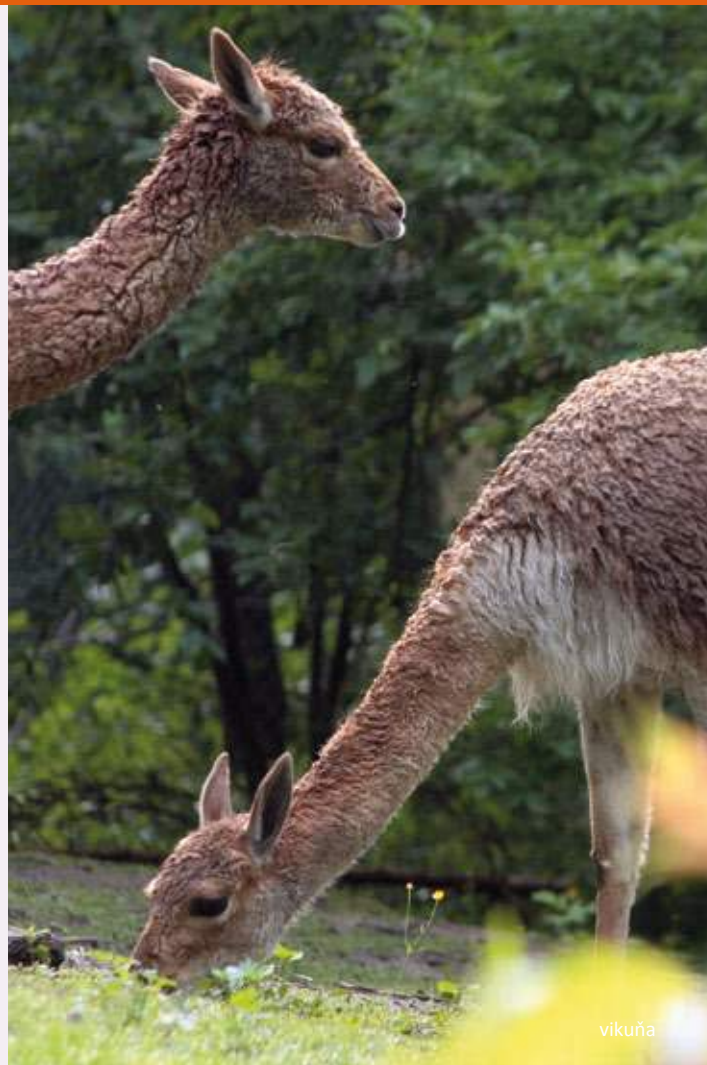
druh – česky (latinsky)	počet jedinců
orel východní [<i>Haliaeetus pelagicus</i>]	6
orlosup bradatý [<i>Gypaetus barbatus aureus</i>]	4
osel somálský [<i>Equus africanus somalicus</i>]	8
panda červená [<i>Ailurus fulgens fulgens</i>]	2
pavián pláštíkový [<i>Papio hamadryas</i>]	13
plameňák - hybrid [<i>Phoenicopterus sp.</i>]	1
plameňák kubánský [<i>Phoenicopterus ruber ruber</i>]	5
plameňák růžový [<i>Phoenicopterus ruber roseus</i>]	32
psohlavec hnědý [<i>Corallus hortulanus</i>]	2
puštkáček bradatý [<i>Strix nebulosa lapponica</i>]	2
raoh lagar [<i>Falco jugger</i>]	1
rys karpatský [<i>Lynx lynx carpathicus</i>]	5
slon indický [<i>Elephas maximus bengalensis</i>]	2
sup hnědý [<i>Aegypius monachus</i>]	2
sup mrchožravý [<i>Neophron percnopterus</i>]	2
šimpanz [<i>Pan troglodytes</i>]	5
takin čínský [<i>Budorcas taxicolor bedfordi</i>]	9
tamarín pinčí [<i>Saguinus oedipus</i>]	2
tučňák Humboldtův [<i>Spheniscus humboldti</i>]	9
turako červenokorunkatý [<i>Tauraco erythrolophus</i>]	2
turako chocholatý [<i>Tauraco persa</i>]	2

CITES chov ohrožených druhů světové fauny podle zákona č. 16/1997 Sb.

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
tygr - bílá forma [<i>Panthera tigris</i>]	4
varan modrý [<i>Varanus macraei</i>]	1
varan skvrnitý [<i>Varanus salvator</i>]	1
varan smaragdový [<i>Varanus prasinus</i>]	1
vikuňa [<i>Vicugna vicugna</i>]	5
vlk hřivnatý [<i>Chrysocyon brachyurus</i>]	2
výr velký [<i>Bubo bubo</i>]	2
výreček bělolící [<i>Ptilopsis leucotis</i>]	2
zoborožec tmavý [<i>Anthracosceros malayanus</i>]	2
zoborožec vrásčitý [<i>Aceros corrugatus</i>]	1
želva anámská [<i>Mauremys annamensis</i>]	4
želva ostruhatá [<i>Centrochelys sulcata</i>]	2

ISB chov ohrožených druhů světové fauny v rámci evropských plemenných knih

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
bažant Edwardsův [Lophura edwardsi]	2
gibon bělolící [Nomascus leucogenys]	4
irbis [Uncia uncia]	3
kočka cejlonská [Prionailurus rubiginosus phillipsi]	1
korunáč Sclaterův [Goura scheepmakeri]	4
levhart čínský [Panthera pardus japonensis]	2
levhart obláčkový [Pardofelis nebulosa]	1
makak lví [Macaca silenus]	3
orangutan sumaterský [Pongo abelii]	1
osel somálský [Equus africanus somalicus]	8
panda červená [Ailurus fulgens fulgens]	2
pižmoň grónský [Ovibos moschatus wardi]	2
tamarín pinčí [Saguinus oedipus]	2
vikuňa [Vicugna vicugna]	5
vlk hřivnatý [Chrysocyon brachyurus]	2

vikuňa

ESB chov ohrožených druhů světové fauny v rámci evropských plemenných knih

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
buvolec běločelý [Damaliscus pygargus phillipsi]	6
holub Bartlettův [Gallicolumba crinigera]	2
kočka cejlonská [Prionailurus rubiginosus phillipsi]	1
korunáč Sclaterův [Goura scheepmakeri]	4
kozorožec dagestánský [Capra cylindricornis]	7
krokodýl čelnatý [Osteolaemus tetraspis]	2
lachtan hřivnatý [Otaria byronia]	4
mangabej žlutobřichý [Cercocebus chrysogaster]	3
nahur modrý [Pseudois nayaur]	7
nestor kea [Nestor notabilis]	2
nyala nížinná [Tragelaphus angasii]	7
orel královský [Aquila heliaca]	7
orel východní [Haliaeetus pelagicus]	6
rys karpatský [Lynx lynx carpathicus]	5
sob karelský [Rangifer tarandus fennicus]	2
šimpanz [Pan troglodytes]	5
takin čínský [Budorcas taxicolor bedfordi]	9
toko Deckenův [Tockus deckeni]	4
turako červenokorunkatý [Tauraco erythrolophus]	2
varan smaragdový [Varanus prasinus]	1
zoborožec kaferský [Bucorvus leadbeateri]	3

ESB chov ohrožených druhů světové fauny v rámci evropských plemenných knih

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
zoborožec tmavý [Anthracoceros malayanus]	2

chov zvláště chráněných druhů živočichů podle zákona č. 114/1992 Sb.

druh – česky (latinsky)	počet jedinců
jestřáb lesní [Accipiter gentilis]	1
orel křiklavý [Aquila pomarina]	10
orel mořský [Haliaeetus albicilla]	4
orel skalní [Aquila chrysaetos]	3
rys karpatský [Lynx lynx carpathicus]	5
výr velký [Bubo bubo]	2
želva bahenní [Emys orbicularis]	2

Statistika stavu zvířat / 2013

savci (Mammalia)

Druh	počáteční stav	odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure	konečný stav
alpaka	2.0					2.0
Vicugna pacos						
antilopa koňská	2.5	0.2			1.0	1.7
Hippotragus equinus						
bodlinatka egyptská	0.0.2					0.0.2
Acomys cahirinus						
buvolec běločelý	1.5	1.0			0.1	2.4
Damaliscus pygargus phillipsi						
dikobraz srstnatonosý	0.1					0.1
Hystrix indica						
fretka	0.1		0.1	0.1		0.1
Mustela furo						
gibon bělolící	2.1.1					2.1.1
Nomascus leucogenys						
irbis	2.1					2.1
Uncia uncia						
kočka cejlonská	0.1					0.1
Prionailurus rubiginosus phillipsi						
kočka domácí	2.3		1.0	0.1	1.1	2.1
Felis catus						
kočkodan zelený	2.2					2.2
Chlorocebus sabaeus						

kosman zakrslý	2.3	0.0.2			0.1	2.2.2
<i>Callithrix pygmaea pygmaea</i>						
koza domácí	0.2	4.2	3.0		7.2	0.2
<i>Capra hircus</i>						
koza domácí - kamerunská	6.2	1.2		1.0	5.1	1.3
<i>Capra hircus</i>						
koza šrouborohá	3.5	2.1	3.0		4.0	4.6
<i>Capra falconeri heptneri</i>						
kozorožec dagestánský	6.10	0.1			4.6	2.5
<i>Capra cylindricornis</i>						
králík domácí - zakrslý	1.2.4					1.2.4
<i>Oryctolagus cuniculus v. edulis</i>						
křeček zlatý	1.2					1.2
<i>Mesocricetus auratus</i>						
křečík džungarský	2.4					2.4
<i>Phodopus sungorus</i>						
křečík Roborovského	0.0.5					0.0.5
<i>Phodopus roborowskii</i>						
kůň domácí - mini appaloosa	1.3				0.1	1.2
<i>Equus caballus</i>						
kůň domácí - shetlandský pony	1.3	0.1				1.4
<i>Equus caballus</i>						
lachtan hřivnatý	1.3					1.3
<i>Otaria byronia</i>						
lev	1.1					1.1
<i>Panthera leo</i>						

levhart čínský	1.1					1.1
<i>Panthera pardus japonensis</i>						
levhart obláčkový			1.0			1.0
<i>Pardofelis nebulosa</i>						
makak lví	3.2		1.0		3.0	1.2
<i>Macaca silenus</i>						
mangabej žlutobřichý			3.0			3.0
<i>Cercocebus chrysogaster</i>						
mangusta tmavá			1.1		1.1	
<i>Crossarchus obscurus</i>						
muntžak malý	4.4				2.1	2.3
<i>Muntiacus reevesi</i>						
nahur modrý	2.3	1.0	0.1			3.4
<i>Pseudois nayaur</i>						
nosál červený	3.2					3.2
<i>Nasua nasua</i>						
nyala nížinná	1.4	1.1				2.5
<i>Tragelaphus angasii</i>						
orangutan sumaterský	1.0					1.0
<i>Pongo abelii</i>						
osel somálský	5.6				3.0	2.6
<i>Equus africanus somalicus</i>						
osmák degu	0.0.14					0.0.14
<i>Octodon degus</i>						
ovce domácí - kamerunská	2.2	1.0		1.0	2.1	0.1
<i>Ovis aries aries</i>						

ovce kruhorohá	2.2				2.2
Ovis orientalis boharensis					
panda červená	1.1				1.1
Ailurus fulgens fulgens					
pavián pláštíkový	4.9				4.9
Papio hamadryas					
pes domácí	0.1				0.1
Canis familiaris					
pes domácí - německý ovčák	1.0		1.0	1.0	1.0
Canis familiaris					
pískomil mongolský	0.0.6				0.0.6
Meriones unguiculatus					
pížmoň grónský	2.0				2.0
Ovibos moschatus wardi					
rys karpatský	1.1	2.1			3.2
Lynx lynx carpathicus					
sambar skvrnitý	0.4				0.4
Rusa alfredi					
slon indický	0.1		0.1		0.2
Elephas maximus bengalensis					
sob karelský			1.2	1.0	0.2
Rangifer tarandus fennicus					
surikata	5.6	6.1		3.5	8.2
Suricata suricatta					
šimpanz	2.3				2.3
Pan troglodytes					

takin čínský	5.6	2.3			3.4	4.5
<i>Budorcas taxicolor bedfordi</i>						
tamarín pinčí	1.2				0.1	1.1
<i>Saguinus oedipus</i>						
tapír jihoamerický			2.1		2.1	
<i>Tapirus terrestris</i>						
tygr - bílá forma	3.2				1.0	2.2
<i>Panthera tigris</i>						
velbloud dvouhrbý - domácí	1.4	2.0		1.0	1.1	1.3
<i>Camelus bactrianus</i>						
vikuňa	0.5		1.0		0.1	1.4
<i>Vicugna vicugna</i>						
vlk hřivnatý	1.1	1.1			1.1	1.1
<i>Chrysocyon brachyurus</i>						
zebra bezhřívá	1.2					1.2
<i>Equus quagga borensis</i>						
zebra Chapmanova	3.6	1.0			2.2	2.4
<i>Equus quagga chapmani</i>						
ženetka skvrnitá	3.1				3.0	0.1
<i>Genetta tigrina</i>						
žirafa Rothschildova	2.7	1.0.1			1.4	2.3.1
<i>Giraffa camelopardalis rothschildi</i>						

ptáci (Aves)

Druh	počáteční stav	odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure	konečný stav
amadina Gouldové	0.0.1					0.0.1
Chloebia gouldiae						
amazoňan zelenolící	1.0					1.0
Amazona viridigenalis						
ara ararauna	1.1				1.1	
Ara ararauna						
ara hyacintový	1.1					1.1
Anodorhynchus hyacinthinus						
bažant Edwardsův			1.1			1.1
Lophura edwardsi						
bažant obecný korejský			1.2			1.2
Phasianus colchicus karpowi						
berneška bělolící	2.0					2.0
Branta leucopsis						
berneška havajská	1.1					1.1
Branta sandvicensis						
berneška kanadská	0.1				0.1	
Branta canadensis						
bulbul zahradní	0.1					0.1
Pycnonotus barbatus						
čimango falklandský	1.0		1.0		1.0	1.0
Phalacrocorax australis						

čimango horský	1.1				1.1
<i>Phalacrocorax megalopterus</i>					
čimango žlutohlavý	1.1				1.1
<i>Milvago chimachima</i>					
dvojoborožec hnědavý	1.1		1.0		0.1
<i>Buceros hydrocorax</i>					
holub Bartlettův	1.1				1.1
<i>Gallicolumba crinigera</i>					
holub nikobarský	4.3	0.0.1			4.3.1
<i>Caloenas nicobarica</i>					
holub šedohlavý	1.1		0.1		1.0
<i>Leptotila plumbeiceps</i>					
hrdlička čínská			0.0.6		0.0.6
<i>Streptopelia chinensis chinensis</i>					
hrdlička madagaskarská	1.0				1.0
<i>Streptopelia picturata</i>					
husa císařská	2.0				2.0
<i>Anser canagicus</i>					
husa labutí	2.0				2.0
<i>Anser cygnoides</i>					
husa labutí - domácí	0.0.2			0.0.2	
<i>Anser cygnoides f. domestica</i>					
ibis hagedaš	1.2				1.2
<i>Bostrychia hagedash</i>					

ibis posvátný	4.2.1			1.1	3.1.1	
<i>Threskiornis aethiopicus</i>						
jestřáb lesní	0.1					0.1
<i>Accipiter gentilis</i>						
kachna laysanská	2.1.2					2.1.2
<i>Anas laysanensis</i>						
kachnička amazonská	0.1				0.1	
<i>Amazonetta brasiliensis</i>						
kachnička mandarinská	2.1.4					2.1.4
<i>Aix galericulata</i>						
kajka mořská	2.3		1.0	1.0	1.2	1.1
<i>Somateria mollissima</i>						
kakadu palmový	1.0					1.0
<i>Probosciger aterrimus</i>						
káně lesní	3.5				1.1	2.4
<i>Buteo buteo</i>						
korunáč Sclaterův	1.1	0.1	0.0.1			1.2.1
<i>Goura scheepmakeri</i>						
krkavec velký	0.1				0.1	
<i>Corvus corax</i>						
kvakoš noční	1.2				1.2	
<i>Nycticorax nycticorax</i>						
labuň černá	1.2			0.1		1.1
<i>Cygnus atratus</i>						

labuť velká	0.0.1				0.0.1	
Cygnus olor						
leskoptev nádherná	1.2.8				1.2.8	
Lamprotornis superbus						
leskoptev purpurová			1.1			1.1
Lamprotornis purpureus						
majna Rothschildova	1.1					1.1
Leucopsar rothschildi						
mandelík modrobřichý	1.1					1.1
Coracias cyanogaster						
nestor kea	1.1					1.1
Nestor notabilis						
orel bělohlavý	2.2					2.2
Haliaeetus leucocephalus						
orel jestřábí	2.3		1.0			3.3
Hieraaetus fasciatus						
orel královský	4.3					4.3
Aquila heliaca						
orel křiklavý	4.7			0.1		4.6
Aquila pomarina						
orel mořský	2.2		0.1		0.1	2.2
Haliaeetus albicilla						
orel nejmenší	2.2					2.2
Hieraaetus pennatus						

orel skalní	2.1					2.1
<i>Aquila chrysaetos</i>						
orel stepní	0.1		1.0			1.1
<i>Aquila nipalensis</i>						
orel východní	3.3	1.1			1.1	3.3
<i>Haliaeetus pelagicus</i>						
orlosup bradatý	2.2					2.2
<i>Gypaetus barbatus aureus</i>						
papoušek vlnkovaný	1.1					1.1
<i>Melopsittacus undulatus</i>						
páv korunkatý	1.5					1.5
<i>Pavo cristatus</i>						
pelikán bílý	5.6	0.0.1	0.0.1		0.0.2	5.6
<i>Pelecanus onocrotalus</i>						
plameňák - hybrid	0.0.1					0.0.1
<i>Phoenicopterus sp.</i>						
plameňák kubánský	3.4.1			0.2	1.0	2.2.1
<i>Phoenicopterus ruber ruber</i>						
plameňák růžový	10.12.6		0.0.5	1.0		9.12.11
<i>Phoenicopterus ruber roseus</i>						
puštík bradatý	1.1					1.1
<i>Strix nebulosa lapponica</i>						
raroh lagar	0.1					0.1
<i>Falco jugger</i>						

satyr Cabotův	1.0				1.0	
Tragopan caboti						
satyr obecný	2.1				2.1	
Tragopan satyra						
satyr Temminckův	1.3		1.1			2.4
Tragopan temminckii						
sova pálená	3.3			0.1	3.2	
Tyto alba						
sup hnědý	1.1					1.1
Aegypius monachus						
sup mrchožravý	1.1					1.1
Neophron percnopterus						
toko Deckenův	1.2		0.1			1.3
Tockus deckeni						
toko šedý	2.2					2.2
Tockus nasutus						
toko žlutozobý	1.0		0.1			1.1
Tockus flavirostris						
tučňák Humboldtův	5.4.2			1.1		4.3.2
Spheniscus humboldti						
turako červenokorunkatý	1.0		0.1			1.1
Tauraco erythrolophus						
turako chocholatý	1.1					1.1
Tauraco persa						

volavka rusohlavá	0.1.2				0.1.2	
Bubulcus ibis						
výr velký	1.1					1.1
Bubo bubo						
výreček bělolící	1.1	0.0.3	0.0.2		0.0.5	1.1
Ptilopsis leucotis						
zebříčka pestrá	0.2.48					0.2.48
Taeniopygia guttata						
zoborožec kaferský	1.0		0.2			1.2
Bucorvus leadbeateri						
zoborožec křiklavý	1.1					1.1
Ceratogymna bucinator						
zoborožec šedolící	1.1					1.1
Ceratogymna brevis						
zoborožec tmavý	1.1					1.1
Anthracoseros malayanus						
zoborožec vrásčitý			0.1			0.1
Aceros corrugatus						

plazi (Reptilia)

Druh	počáteční stav	odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure	konečný stav
agama Weberova	1.2			0.1		1.1
Hydrosaurus weberi						
felzuma madagaskarská			0.0.3			0.0.3
Phelsuma madagascariensis kochi						
hroznýšovec kubánský	2.1					2.1
Epicrates angulifer						
chameleon pardálí	1.0				1.0	
Furcifer pardalis						
krajta timorská	0.2		0.1	0.1	0.1	0.1
Python timorensis						
krajta zelená	0.0.2					0.0.2
Morelia viridis						
krokodýl čelnatý	1.0		0.1			1.1
Osteolaemus tetraspis						
psohlavec hnědý	1.1					1.1
Corallus hortulanus						
užovka amurská	0.0.1					0.0.1
Elaphe schrencki						
užovka proužkovaná	0.0.3			0.0.3		
Thamnophis sirtalis tetrataenia						
varan modrý	1.1			0.1		1.0
Varanus macraei						

varan skvrnitý	0.01					0.01
<i>Varanus salvator</i>						
varan smaragdový	1.0					1.0
<i>Varanus prasinus</i>						
želva anámská	1.3					1.3
<i>Mauremys annamensis</i>						
želva bahenní	0.02					0.02
<i>Emys orbicularis</i>						
želva nádherná	2.8					2.8
<i>Trachemys scripta elegans</i>						
želva ostruhatá	1.1					1.1
<i>Centrochelys sulcata</i>						

Hydrosaurus weberi

ryby (Pisces) + ostatní

Druh	počáteční stav	odchov Birth	příchod Arrival	úhyn Death	odchod Departure	konečný stav
afrotetra konžská						0.0.2
<i>Phenacogrammus interruptus</i>						
duhovka						0.0.1
<i>Melanotaenia papuae</i>						
duhovka						0.0.2
<i>Melanotaenia parkinsoni</i>						
duhovka akvamarínová						0.0.6
<i>Melanotaenia lacustris</i>						
duhovka Boesemanova						0.0.1
<i>Melanotaenia boesemani</i>						
gavúnek nádherný						0.0.4
<i>Melanotaenia splendida rubrostriata</i>						
kapr obecný						0.0.75
<i>Cyprinus carpio</i>						
kapr obecný - nishikigoi						0.0.3
<i>Cyprinus carpio</i>						
krunýřovec						0.0.4
<i>Ancistrus sp.</i>						
krunýřovec ostnitý						0.0.9
<i>Ancistrus spinosus</i>						
křížovec Seemannův						0.0.2
<i>Hexanematichthys seemanni</i>						

mečovka mexická						0.0.18
Xiphophorus hellerii						
mečovka mexická var. červená						0.0.15
Xiphophorus hellerii						
nožovec černý						0.0.2
Xenomystus nigri						
pancéřníček kropenatý						0.0.2
Megalechis thoracata						
pancéřníček zelený						0.0.3
Corydoras aeneus						
pestřenec						0.0.8
Lamprologus meleagris						
plata skvrnitá						0.0.2
Xiphophorus maculatus						
plata skvrnitá var. korálová						0.0.5
Xiphophorus maculatus var. coral						
rájovec dlouhoploutvý						0.0.8
Macropodus opercularis						
tetra císařská						0.0.25
Nematobrycon palmeri						
tetra červená						0.0.6
Hyphessobrycon flammeus						

tlamovec Duboisův						0.0.10
Tropheus duboisi						
tlamovec Mooreův						0.0.10
Tropheus moorii "orange"						
živorodka duhová						0.0.500
Poecilia reticulata						
živorodka Enderlova						0.0.11
Poecilia wingei						
živorodka ostrotlamá - Black Molly						0.0.1
Poecilia sphenops						
stopkoocí (Stylommatophora)						
achatina žravá						0.0.7
Achatina fulica rodatici						
švábi (Blattaria)						
šváb smrtihlav						0.0.50
Blaberus craniifer						
brouci (Coleoptera)						
zlatohlávek						0.0.18
Eudicella schultzeorum						

Marketing a komunikace

Na začátku roku 2013 byla organizační změnou upravena působnost původního oddělení marketingu a ekologického vzdělávání, takže oddělení nově funguje jako podpůrné v marketingové a PR oblasti pro všechna střediska ZOO Liberec. Ekologické vzdělávání naopak přešlo plně pod Středisko ekologické výchovy DIVIZNA.

Zážitkový vzdělávací program Ošetřovatelem v zoo

Z programu Ošetřovatelem v zoo se po třech letech existence stal nový fenomén. V roce 2013 jsme jej připravili pro více než 50 klientů, přičemž největší zájem byl tradičně o pobyt mezi slony a žirafami a také u kočkovitých šelem. ZOO Liberec se stává dočasným zaměstnavatelem lidí z celé republiky, kteří si přijíždějí vyzkoušet náročnost chovatelské práce a také získat informace o skutečné roli zoologické zahrady v oblasti ochrany ohrožených druhů a ochrany biodiverzity. Náplň práce obvykle spočívá v přípravě krmiva, úklidových pracích, klient se ale podílí na hygienických výkonech a může být i svědkem akutních veterinárních úkonů či transportů zvířat. Nejčastějším způsobem rezervace programu je zakoupení dárkového poukazu v elektronickém obchodu ZOO Liberec na www.zooliberec.cz/eshop.

Elektronický obchod na www.zooliberec.cz

Už více než dva roky poskytuje ZOO Liberec své služby také prostřednictvím elektronického obchodu na www.zooliberec.cz/eshop. Přestože obchod nebyl primárně založen k ziskovým účelům, ale spíše jako další komunikační a marketingový kanál k propagaci mezinárodních projektů ZOO Liberec, etabloval se plně v obchodním portfoliu zoo. Za rok 2013 obchod zaznamenal 19.511 návštěv, z toho 12.464 unikátních. Z 90 % jej vyhledávají Češi, nejčastěji muži (54 %), a to ve věku

mistryně světa Zuzana Hejnová při uvítání slonice Baly

25 – 34 let (33,5 %). Prostřednictvím obchodu ZOO Liberec prezentuje své mezinárodní projekty Kamba Ti BaAka (Středoafrická republika), Pomozme budoucnosti (Burkina Faso) a Snow Leopard Trust (Mongolsko), kde pomáhá s in situ ochranou goril, levhartů sněžných a dalších živočichů. Kromě nejruznějších etnopředmetů, které k projektům odkazují, ale eshop nabízí i vstupenky a permanentky do zoo, suvenýry a dárkové poukazy, především pak poukaz na zážitkový program Ošetřovatelem zoo. Nově v roce 2013 obchod nabízel kalendář KambaTiBaAka, který nafotily mladé české vědkyně.

Web a sociální sítě zoo

ZOO Liberec je velmi silně zapojena i do využívání moderních komunikačních prostředků, především webových stránek a profilu na Facebooku. Webové stránky www.zooliberec.cz byly v roce 2013 zobrazeny v počtu 1,354.399, návštěvníků bylo 293.343. Klienti stránek nejčastěji pocházeli z Česka (90 %) a Liberce (26,5 %) a majoritně používali prohlížeč Chrome. Z jednotlivých podstránek lidé nejvíce zobrazovali sekce Před návštěvou s informacemi o otevírací době zoo a cenami vstupenek, Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA s nabídkou útlukových psů a Kalendář akcí zoo. Progresivnějším nástrojem je facebookový profil na www.facebook.com/zooliberec, kde zoo zveřejňuje své nejaktuálnější informace. V roce 2013 stoupl počet přátel zoo z necelých 7 tisíc až na bezmála 14 tisíc, tedy dvojnásobně, virální dosah byl pak podle obsahu příspěvku přes 70 tisíc odběratelů. Nejčastějšími fanoušky zoo byly ženy (74 %), a to ve věku 25 – 34 let (21 %). Láka jí ale i další sociální sítě zoo, především fotoalba na Picasa Google, které v roce 2013 zhlédlo 59.274 lidí. ZOO Liberec je aktivní i na filmovém kanále YouTube – www.youtube.com/zooliberec a na Twitteru – www.twitter.com/zooliberec, kam umisťuje odkazy na svá videa.

Hvězdy showbyznysu a sportu v zoo

I v roce 2013 se ZOO Liberec stala místem setkání pracovníků zoo, návštěvníků a hvězd showbyznysu a sportu. Jako první zoo navštívil mladý herec s libereckými kořeny, Ladislav Hampl, který u příležitosti otevření 94. návštěvnické sezóny pokřtil dvojčata vlka hřivnatého (30. 3.). Ke světovému dni zvířat (5. 10.) pak zoologická zahrada pozvala další libereckou rodačku a čerstvou mistryni světa v běhu na 400 m překážek, Zuzanu Hejnovou, která se zároveň stala patronkou nové slonice Baly. Na samý závěr roku do zoo dorazil i bard českého blues a rocku, Michal Prokop, který v rámci adventních večerních prohlídek pokřtil žirafího samečka Nafariho (11. 12.).

4. ročník vědomostní soutěže ZOORiskuj!

Už počtvrté uspořádala ZOO Liberec vědomostní soutěž pro žáky 2. stupně základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií ZOORiskuj! 2013. Tentokrát se klání zúčastnilo 49 tříčlenných týmů (147 dětí) ze škol z celého kraje, do finále 13. března (CineStar Liberec) postoupilo šest nejlepších trojic. V soutěži nakonec zvítězil tým ZŠ Oblačná Liberec ve složení Pavel Šafař, Eliška Schejbalová a Zdeněk Novotný. Čtvrtý ročník soutěže se uskutečnil za podpory multikina CineStar, DinoPark Liberec, HC Bílí Tygři Liberec, Hervis Sports a National Geographic Channel. Děkujeme.

Setkání s ošetřovateli v zoo

Od června 2013 nabídla ZOO Liberec svým návštěvníkům zbrusu novou službu – přímá setkání s ošetřovateli zvířat. Během zhruba čtvrt hodinového setkání se mohou zájemci u vybraných expozic (opi, šelmy, takini, zebry, dravci, surikaty) zeptat na cokoli, co je zajímavé ze života našich zvířat a provozu zoo. Setkání s ošetřovateli doplnila tradiční komentovaná cvičení a krmení zvířat (lachtani, sloni, tučňáci).

Výběr z akcí v ZOO Liberec 2013

- 1. února Za samé jedničky do zoo zdarma
- 17. ledna – 22. února Výstava fotografií trojčat bílého tygra okem Jana Kubánka a Radka Petráška (Galerie U Rytíře)
- 1. března VIII. Etnoples zoo – Ples olejářů
- 30. března Zahájení 94. sezóny ZOO Liberec, křtiny vlků hřivnatých. Kmotr: Ladislav Hampel
- 17. dubna Farmer's Day – happening v ulici 5. května na podporu lokálního farmaření v EU
- 20. dubna Den Země v zoo, virtuální křtiny sambara skvrnitěho na filipínském Negrosu
- 25. dubna ZOO bez bariér: Den pro seniory
- 27. dubna BabyZOOm 2013 o nej mládě v českých a slovenských zoo – nominační den
- 18. května Sloní den – 50. narozeniny slonice Rání
- 6. června ZOO bez bariér: Den pro handicapované děti
- 18. – 23. června Modrý slon: soutěž a přehlídka umělecké a zájmové tvorby handicapovaných umělců ve spolupráci se sdružením Artefaktum.cz

- 29. června 1. narozeniny trojčat bílého tygra
- 12. – 16. srpna Etnořez: tradiční dřevosochařské sympózium ve spolupráci se sdružením Artefaktum.cz
- 30. srpna Večerní prohlídka zoo pro veřejnost
- 5. října Světový den zvířat v zoo, patronát nad slonicí Balou. Patron: Zuzana Hejnová
- 10. října ZOO bez bariér: Den pro seniory
- 1. listopadu Strašidelná zoo: večerní prohlídka pro veřejnost se strašidly, soutěžemi a lampióny
- 30. listopadu 1. Retroden v Lidových sadech + Den partnerů a sponzorů zoo
- 4., 11. a 20. prosince Večerní adventní prohlídky zoo pro veřejnost
- 27., 30. a 31. prosince Komentované prohlídky pro veřejnost

PhDr. Mgr. Ivan Langr

vedoucí oddělení marketingu
langr@zooliberec.cz

Kováři v zoo - v létě ozdobila zahradu díla studentů SUPŠ Turnov

Výstavba, údržba a rozvoj

Rok 2013 byl z hlediska technického oddělení velmi pestrý, ale také v některých ohledech náročný. Hlavní události, které tento rok charakterizovaly a budou z hlediska historie zahrady cenné, jsou tři. První byla výstavba a dokončení projektu Záchrané stanice pro handicapované živočichy v Liberci. Tato akce byla zrealizována za finanční podpory Státního fondu životního prostředí ČR, Fondu soudržnosti, Evropského fondu pro regionální rozvoj, Operačního programu Životní prostředí, Prioritní osa 6 _ Zlepšování stavu přírody a krajiny, oblast podpory 6.2 – Podpora biodiverzity.

Na základě výběrového řízení získala zakázku k realizaci společnost Metrostav, a. s. Celá akce byla v září 2013 dokončena a předána k užívání. V rámci výstavby této akce byly postaveny tyto stavební objekty:

hospodářský objekt – jednopodlažní nepodsklepený objekt s plochou střechou o půdorysném rozměru 8,9 x 18,3 m a výšce atiky +3,750 m,

izolační voliéra – jednoduchý objekt obdélníkového půdorys s plochou střechou. Součástí voliéry je vstupní filtr. Tato voliéra slouží pro karanténu nových ptáků. Výška voliéry 2,5 m, voliéra I. – samostatná řada voliér. Tato voliéra bude sloužit pro umístění ptáků s trvalým handicapem. Výška prvních tří voliér je 4 m. Poslední voliéra má výšku 2,5 m. Součástí voliér jsou vstupní uzamykatelné filtry,

voliéra II. – samostatná řada voliér. Tyto voliéry budou sloužit pro umístění ptáků. Výška voliér je 2,5 m. Součástí voliér jsou vstupní uzamykatelné filtry,

voliéra III. – samostatná řada voliér a jeden uzamykatelný sklad. Tyto voliéry budou sloužit pro umístění savců. Výška

voliér je 2,5 m. Součástí voliér jsou vstupní uzamykatelné filtry.

oplocenka pro srny – vytvořena jako v části dřevěná plná a v části jako pletivová. Součástí oplocení je vypouštěcí brána a vstupní brána. Výška oplocení 2 m,

oplocenka pro vodní ptáky – oplocení s elektrickým ohradníkem. Součástí voliéry je foliové jezírko s nuceným oběhem vody,

rozlétávací voliéra – dvanáctihranný polygon se vstupním filtrem. Objekt proveden z ocelových sloupů na betonové obrubě. Areál záchrané stanice je oplocen z ocelového pletiva s ocelovými sloupky. Areál má hlavní vjezd z ulice Ostašovská po společné komunikaci sloužící pro potřeby útulku pro psy a Policie ČR. Součástí této akce bylo také vybudování nové technické infrastruktury v areálu, a to kanalizační stoky v délce cca 254 m, venkovních elektrických rozvodů pro osvětlení areálu, vrtané studny hloubky cca 60 m a systému užitkového vodovodu. Výše investiční akce byla Kč 12,124.638 bez DPH.

Druhou významnou událostí bylo poklepání na základní kámen projektu Centrum aktivního odpočinku Lidové Sady (22. srpna 2013). Tyto stavby ovlivní budoucí podobu areálu zoologické zahrady. Menší, ale poměrně významný objekt vzniká v těsném sousedství objektu Lidových sadů a bude budovou nového vstupního objektu do zoologické zahrady. Na místě starého vstupu pak roste nová budova určená pro zázemí zaměstnanců, edukační prostory, odchovny dravých ptáků a kuchyňské prostory pro přípravu krmiva.

Třetí podstatnou událostí byla bouře v noci z 29. na 30. července 2013, která poměrně výrazně ovlivnila návštěvnický komfort v areálu zahrady. Během jedné noci byla značná

část zahrady poničena povodní a bylo potřeba okamžitě začít s opravami a úklidem areálu. Následky této bouře se podařilo opravit v průběhu druhé poloviny roku a na začátku následujícího roku.

a) výstavba zařízení – investiční činnost

investice – hmotný majetek

- Parkovací automaty + automat na výměnu bankovek - 523 000 Kč
- Dopravní poutače 3ks - 138 735 Kč
- Vysokozdvíhový vozík - 47 107 Kč
- Líšeň - 58 565 Kč

b) projektové dokumentace

- Dendrologický posudek zahrady Lidových sadů - 10 900 Kč
- Zásobovací cesta parkem - 5 200 Kč
- Oprava bazénu lachtanů - 24 600 Kč
- Pasportizace pavilonu slonů - 34 600 Kč

c) opravy a udržování chovných a obslužných zařízení

Opravy drobné, dílčí pro všechny jednotlivé zoologické úseky údržbářského charakteru obsahující práce těchto stavebních profesí (zámečnický, vnitřní rozvody ZTI, venkovní rozvody ZTI, vytápění, vzduchotechnika a elektroinstalace).

Areál zoologické zahrady

- Uvolnění objektu před demolicí
- Výměna nouzových svítidel v objektech
- Stavební úpravy výběhu pro soby
- Stavební úpravy výběhu pro tapíry a nosáły
- Výměny parkosů v expozicích
- Výměny dřevěných obkladů u levhartů ve spodní části
- Pomocná lávka přes Jizerský potok
- Uvolnění prostor pro odchovnu krmných zvířat

transport goril nížinných

22. 8. 2013 byl položen základní kámen stavby nového vchodu

nové zastřešení a renovace průhledu do bazénu lachtanů

- Odchovna krmných zvierat
- Stavební úpravy a montáž odchovny krmného hmyzu
- Výměna zábradlí v areálu zoo – lanový
- Výměna zábradlí – výběh mini appalosa
- Výměna zábradlí – soví stezka
- Výroba ocelových a ocelodřevěných přepravních boxů na zvířata

Areál střediska DIVIZNA

Areál střediska ARCHA

- Montáž voliér a zastřešení
- Oprava osvětlení zadních kotců

Lidové sady, zahrada, R-klub a dětský koutek

- Výměna nouzových svítidel v objektu
- Oprava světél v restauraci Formanka, suterénní prostory
- Výměna ventilátorů v restauraci Formanka
- Výměna rozvodů pro regulaci osvětlení jeviště, včetně úprav v rozvaděčích
- Výměna osvětlení pod jevištěm
- Opravy kabelů venkovních rozvodů v zoo pro napájení venkovních skříní
- Zapojení zmrzlinového stánku v dětském koutku
- Opravy rozvaděčů v objektu R-klub, vytvoření podružného měření
- Opravy akumulčních kamen v objektu R-klub

d) opravy a práce provedené dodavatelsky

Areál zoologické zahrady, střediska DIVIZNA a ARCHA

- Oprava povodňových škod - 433 126 Kč
- Oprava pokladní buňky - 18 320 Kč
- Opravy pavilonu lachtanů - 189 968 Kč
- Opravy výstupních turniketů - 6 970 Kč
- Opravy zasíťování voliér dravců - 77 562 Kč
- Opravy střech - 73 931 Kč
- Stavební opravy zednické - 152 125 Kč
- Opravy vypouštění bazénu ubikace tučňáků - 4 199 Kč
- Opravy EZS - 7 446 Kč

- Opravy slaboproudých rozvodů - 16 456 Kč
- Opravy elektrických rozvodů a hromosvodů - 53 608 Kč
- Opravy elektrických ohradníků - 18 126 Kč
- Opravy výtahů - 3 071 Kč
- Opravy zasklení - 27 890 Kč
- Výměny písků filtračních jednotek - 39 859 Kč
- Opravy sanity a vytápění - 183 254 Kč
- Malby a nátěry - 319 763 Kč
- Opravy vozidel - 346 328 Kč
- Opravy strojů a zařízení - 32 000 Kč

Lidové sady, zahrada, R-klub a dětský koutek

- Opravy sádkartonových konstrukcí v podstřešním prostoru - 32 200 Kč
- Opravy sádkartonových konstrukcí na sále - 16 690 Kč
- Stavební opravy zednické - 59 073 Kč
- Opravy střech - 110 092 Kč
- Opravy sanity - 27 542 Kč
- Opravy kanalizace a septiku - 76 715 Kč
- Opravy kotelny a regulace - 80 308 Kč
- Opravy elektroinstalace - 8 291 Kč
- Opravy elektroinstalace R-klub - 4 456 Kč
- Oprava přívodu do amfiteátru - 59 006 Kč
- Opravy EZS - 57 153 Kč
- Opravy čerpadel dětského koutku - 8 783 Kč
- Opravy vzduchotechniky - 195 800 Kč

BOZ-PO zajišťuje dodavatelsky firma Kohout ve spolupráci s technikem zoo.

e) úklid a doprava

Úklidové práce, udržování areálu zoo v čistotě a vytváření příjemného prostředí pro návštěvníky provádí tým pracovníků technického oddělení. Součástí úklidu je také pravidelné čištění jezírka a vodního toku, vypouštění a napouštění užitkového vodovodu a jeho údržba. Tým také provádí drobné stavební opravy a opravy mobiliáře v areálu. Zahrada postupně přechází na systém třídění odpadů. Po dohodě s probační a mediační službou vypomáhá při úklidových pracích skupina, která vykonává veřejně prospěšné práce. Jako každý rok bylo provedeno osvětlení na předvánoční večerní prohlídce. Doprava zajišťuje zásobování a navážení materiálu na vlastní opravy. Dále plní potřeby navážení a rozvozu krmiv po zoo, odvoz veškerých odpadů a biologických vzorků, odvoz hnoje, navážení parkosů a okusů. Provádí také vlastní transport zvířat i mimo území republiky. Součástí dopravy je zajišťování vozidel pro služební cesty.

Kontroly STK se provádějí dle časových termínů. Školení profesních řidičů a referentské zkoušky probíhají na základě dlouhodobých plánů.

f) zahradnický úsek

V loňském roce byly provedeny tyto jednorázové zahradnické akce: výměna zeminy v pavilonu tropů s dosázením rostlin do pavilonu a zkusmo do expozic, přesazení keřů, rododendronů a azalek v rámci uvolnění prostorů pro výstavbu objektů investiční akce Centrum aktivního odpočinku Lidové sady,

úprava po povodni – čištění a úklid parkové zeleně v areálu. Celoroční náplní úseku je ošetřování zeleně, výsadba okrasných květin a keřů podél cest, péče o lesopark, sekání trávy, doplňování mulčovací kůry, zmlazování zeleně a hrabání listů. Poměrně dlouhodobé je udržování a doplňování vegetace v jednotlivých pavilonech. Část produktů pro výsadbu a doplnění v pavilonech a teráriích je vypěstována ve vlastním skleníku.

V zimním období se provádí i údržba cest a komunikací, v létě je velkým pomocníkem rozvedená užitková voda z jezírka po areálu zoo. Jako každoročně proběhla velikonoční a vánoční výzdoba. Již pravidelně si bankovní dům (GE Money Bank) vyjednal pracovní terapii v zoo. V loňském roce se pracovní pomoc zaměřila na práce v zoo, ale také v Lidových sadech. Převážně se jednalo o úklid listů v areálech a stěhování pro výstavbu odchovny krmných zvířat.

Ing. Radim Špringl

vedoucí technického oddělení
springl@zooliberec.cz

Ekonomické údaje o ZOO Liberec

Majetek

AKTIVA	Stav k 31. 12. 2013 (v tis. Kč)
dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek	177 222
zásoby bez zvířat v zoo	1 892
zvířata v zoo	23 349
pohledávky	1 626
finanční majetek	12 291
ÚHRN AKTIV	216 380
PASIVA	Stav k 31. 12. 2013 (v tis. Kč)
majetkové, finanční a peněžní fondy	208 822
hospodářský výsledek	0
krátkodobé závazky	7 558
ÚHRN PASIV	216 380

Investice

ZDROJE	v tis. Kč
Počáteční stav	972
Dotace od KÚ, MML	2 321
Investiční dary	141
Odpisy DHM	10 305
Zdroje celkem	12 767
ČERPÁNÍ	v tis. Kč
Odvod odpisů zřizovateli	8 108
Financování investičních potřeb	1 874
Čerpání celkem	9 982
Konečný stav – převod zdrojů na rok 2014	3757

Náklady a výnosy

NÁKLADY	v tis. Kč
všeobecný materiál, materiál na opravy, zahradnický materiál	2 312
kancelářské potřeby	68
ochranné a pracovní pomůcky	108
krmiva, steliva	10 602
odborná literatura, propagace	573
drobný dlouhodobý majetek	309
nákupní cena zvířat	3
léčiva, imobilizace a zdravotnický materiál	236
prodané zboží	4 433
energie, PHM	6 363
opravy a udržování	3 335
služby (telefony, doprava, poradenství, propagace atd.)	10 063
cestovné, náklady na reprezentaci	396
veterinární péče	723
mzdy včetně odvodů	35 441
ostatní finanční náklady	1 588
odpisy dlouhodobého hmotného majetku	10 305
NÁKLADY CELKEM	86 858

VÝNOSY	v tis. Kč
vstupné	28 711
ostatní služby (nájemné, cizí reklama v zoo...)	4 667
komplexní služby pro návštěvníky (tržby za prodané zboží)	9 174
prodej zvířat, materiálu	169
další výnosy – DIVIZNA, bonusy, kampaně aj.	1 564
výnosy z vlastní činnosti	44 285
příspěvek zřizovatele na provoz a odpisy + dotace	38 696
ostatní příspěvky ze SR + finance z prostředků EU	1 451
použití fondů zoo	2 426
VÝNOSY CELKEM	86 858
Hospodářský výsledek, + zisk, - ztráta	0
soběstačnost v %	53,78%
dary	1 423
neinvestiční	1 282

Ekonomické ukazatele ZOO Liberec v roce 2013 (v tis. Kč)

Rok	Výnosy z vl.činnosti	Ostatní přísp.	Příspěvek zřizovatele	Použití fondů	Náklady	Návštěvnost	Soběstačnost včetně fondů
2013	44 285	1 451	38 696	2 426	86 858	423 691	53,78%

Výše soběstačnosti Zoologické zahrady Liberec v roce 2013 včetně zapojení rezervního fondu byla 53,78 %. Položku ostatní příspěvky tvořily dotace Ministerstva životního prostředí ČR ve výši 892 tis. Kč, dotace Libereckého kraje ve výši 181 tis. Kč a 378 tis. Kč z fondů EU.

Bc. Přemysl Tišer

vedoucí ekonomického oddělení
tiser@zooliberec.cz

zážitkový a vzdělávací program Ošetřovatelem v ZOO Liberec

Dárci a sponzoři v roce 2013 - fyzické osoby

Jméno	částka Kč
Adamčíková Veronika	1 000,00
Bílková Aneta	3 500,00
Bleha Milan	2 000,00
Bleha Milan	2 000,00
Bleierová Dita	9 000,00
Boch Stanislav	1 000,00
Bureš Marek	6 000,00
Buriánková Nikola	10 000,00
ČSOP	200 000,00
Deanová Rita	1 000,00
Devreese Lieven	5 530,80
Drábková Jarmila	1 000,00
Draslarová Dana Ing.	3 500,00
Edelmannovi	10 000,00
Filipová Olga	1 000,00
Fontanová Petra, ŠD ZŠ Husova Liberec	4 000,00
Fuchs Alexandr RNDr.	50 000,00
Geppertová Adéla	2 500,00
Grepl Tomáš	3 000,00
Handrk Pavel	1 000,00
Havlová Lenka Ing.	1 000,00

Honzik Lukáš	1 500,00
Hronová Marcela	2 000,00
Hubner Michal	2 000,00
Hudcová Alice	1 023,00
Hykšová Martina	3 000,00
Charvátová Romana KDU-ČSL	2 500,00
Ing.Jiří Koubek	1 500,00
Janů Michaela	1 500,00
Kalabová Helena	1 000,00
Kalabová Helena BODY IMAGE	1 000,00
Khauerová Markéta	1 500,00
Kissová Michaela	1 000,00
Kittnerovi	30 000,00
Klíčová Markéta	1 000,00
Kolek Miloslav	7 000,00
Komárková Kateřina	1 000,00
Kršáková Hana	1 000,00
Krupková Simona	1 000,00
Kubcová Darina	4 000,00
Kubelka Karel	4 000,00
Kubelka Karel	3 500,00
Kučerová Ivana MUDr.	3 500,00

Kučerová Ivana MUDr.	3 500,00
Kvíčala Michal	2 000,00
Lamačová Adéla	1 500,00
Lánská Zita	1 000,00
Lenka Mocková	2 000,00
Liška Libor	2 000,00
Lufinková Jana	4 500,00
Máček Petr	1 000,00
Machonská Jana	1 000,00
Marxová Jitka Mgr.	4 000,00
Messnerová Hana	5 500,00
Mildner Renáta	1 000,00
MUDr.Jaromil Gillár	4 500,00
MUDr.Rudolf Holík	6 000,00
MUDr.Rudolf Macháč	2 000,00
Novák Martin	1 000,00
Nováková Michaela	1 700,00
Nováková Věra Ing.	2 000,00
Novotná Blanka	6 000,00
Nykrýn-Nykrýnová	2 000,00
Paďourová Jana	1 500,00
Petřík Petr	1 000,00
Picková Petra	1 000,00

Pikousová Jana	3 500,00
Polák Petr	4 000,00
Povšíková Zuzana Ing.	1 000,00
Půta Josef	1 000,00
Rapeto	1 510,00
Robětín Karel MUDr.	5 000,00
Rosa Vladimír	4 000,00
Rozkovec Jiří	2 000,00
Sejvalová Jana	1 000,00
Smolík Robert	6 000,00
Staud Zdeněk	1 500,00
Stránská Jitka Mgr.	3 000,00
Strosová Kateřina	2 000,00
Suchomel Petr MUDr.	5 000,00
Šamša Vladimír Mgr.	1 000,00
Šedivý Jaroslav Ing.	1 000,00
Špotáková Barbora	6 000,00
Štícha Milan Ing.	2 000,00
Švecová Sandra	2 000,00
Taraba Miroslav Ing.	1 000,00
Tarabová Alena	1 000,00
Tišer Přemysl Bc.	2 000,00
Tomášek Radek	3 000,00

Tůmová Helena	7 000,00
Tvrzníková Klára	1 000,00
Vachout Ladislav	1 000,00
Veselá Kateřina	4 000,00
Vohlídalová Věra Ing.	1 000,00
Vohlídalová Věra Ing.	1 000,00
Volavková Vendula	3 500,00
Vrbatová Alena	1 000,00
Vrbicová Petra	4 000,00
Vybíralová Petra	4 000,00
Vyčítalová Irena	12 000,00
Waliszewski Vasil	2 000,00
Wernerová Hana	1 000,00
Zahálková Sylvie	2 000,00
Zika Radim Mgr.	9 000,00
Celkem od fyzických osob	564 263,80

ostatní dary	částka Kč
(kasičky, dary do 999 Kč + anonymní dárci)	
Celkem	398 697,60

Dárci a sponzoři ZOO Liberec v roce 2013 - organizace a společnosti

Organizace	Částka Kč
AP AUTO PECH s. r. o.	42 000,00
ARA-Agentura s. r. o.	3 000,00
Autotrend spol. s r. o.	7 000,00
Bauer Media v. o. s.	3 000,00
Copia Liberec	1 020,00
DENSO MANUFACTURING CZECH	100 000,00
Dimatex CS, s. r. o.	25 000,00
GENEX VS s. r. o.	20 000,00
Gerotop spol. s r. o.	5 000,00
KSM Castings CZ	8 000,00
Liberecké království DFXŠ	10 000,00
Merija Consult spol s r. o.	4 000,00
MŠ Dětská	3 484,00
MŠ Dubá	3 000,00
MŠ Září	4 000,00
Nadace Preciosa	100 000,00
Nadační fond Na podporu činn.	1 000,00
Octaviaclub.cz	3 000,00
Padas CZ	4 000,00
PEKM kabel technik - zaměstnanci firmy	20 200,00
PJ Art Production s. r. o.	8 000,00

POR-GYN s. r. o.	5 000,00
PR Konektor s. r. o.	1 000,00
Reiswolf Likvidace	6 000,00
STORING s. r. o.	14 400,00
Sundisk s. r. o.	1 216,60
Top-Bio s. r. o.	3 000,00
WALTER CZ	30 800,00
ZŠ 28. října 2733	4 000,00
ZŠ a MŠ Barvířská	4 000,00
ZŠ Aloisina Výšina	1 500,00
ZŠ Dobiášova	2 000,00
ZŠ Jenišovice	1 000,00
ZŠ Lesní	2 707,00
ZŠ Mladá Boleslav	2 200,00
ZŠ Švermova	2 000,00
ZŠ U soudu	4 500,00
Celkem	460 027,60

Dary celkem v roce 2013

1 422 989 Kč

Děkujeme všem dobrým lidem, kteří přispívají Zoologické zahradě Liberec i všem jejím organizačním složkám. Velmi si vážíme toho, že nám zachováte přízeň. Jsme vděční za každý příspěvek a těšíme se na vaši návštěvu u nás.

návštěvníci u expozice žiraf

Dobrovolníci v ZOO Liberec, Faunus o. s.

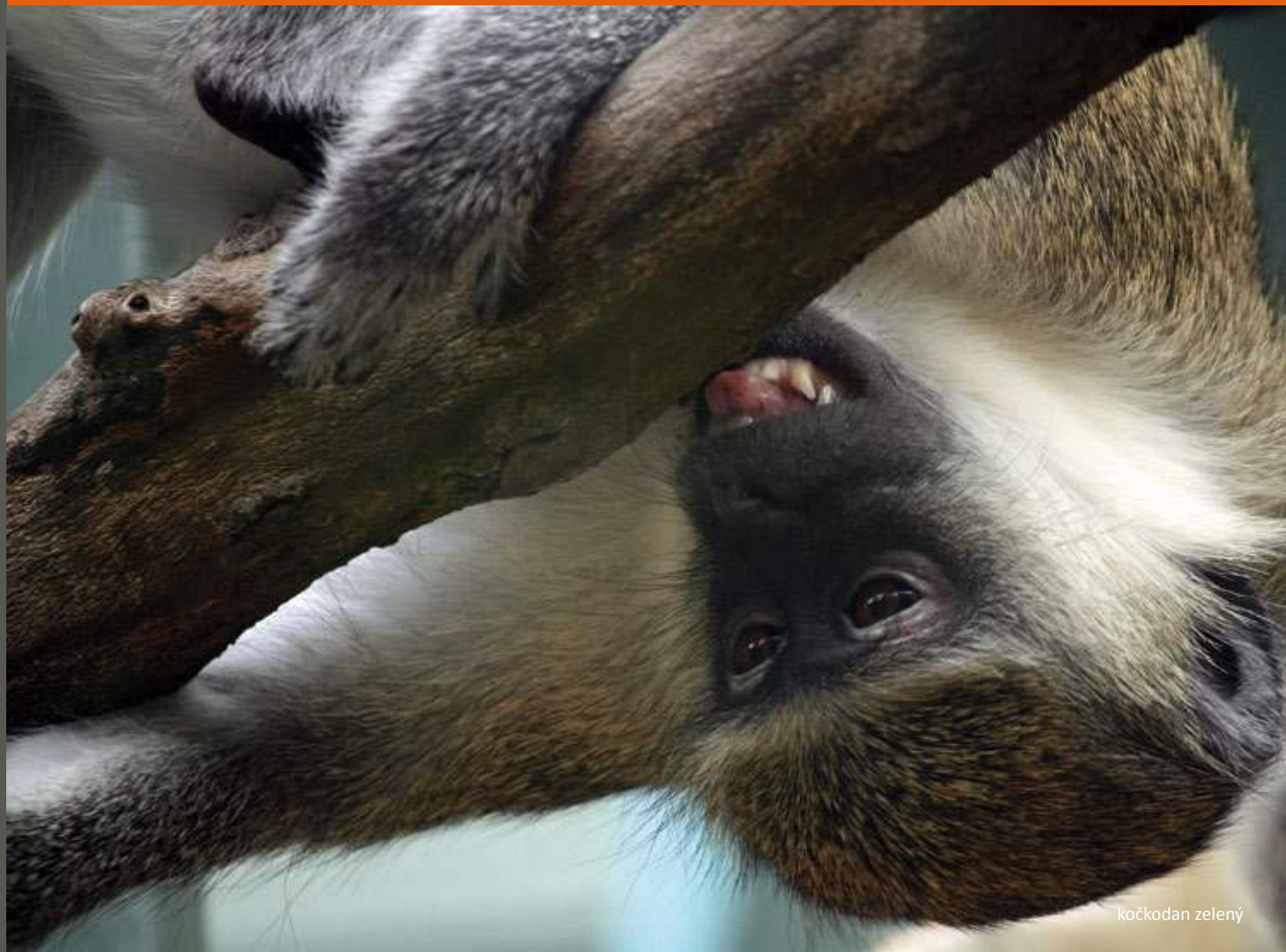
Skupina dobrovolníků pracuje v ZOO Liberec již od roku 2007. Počet členů dobrovolnické skupiny se průběžně měnil, v roce 2013 se ustálil na počtu 10 dobrovolníků. Především v letní sezóně dobrovolníci poskytují informace návštěvníkům (např. zajímavosti o zvířatech, časový harmonogram akcí a krmení), mimo sezónu zajišťují provoz tzv. ZOOÍČKA (výstava přírodnin – kůží, lebek apod.) a pomáhají při akcích pro návštěvníky zoo.

Průběžně se velmi významně podílejí na výrobě enrichmentu pro chovaná zvířata. Jejich výrobky z hasičských hadic, papírových krabic či plastových trubek se nacházejí v mnoha výběžích. Za největší úspěch loňského roku však považují zprovoznění tzv. termitiště ve výběhu šimpanzů, které u těchto lidoopů stále vzbuzuje velký zájem.

Od roku 2010 spolupracují dobrovolníci se spřáteleným sdružením Faunus, o. s. na tzv. projektových dnech, při kterých seznamují návštěvníky s in-situ projekty ZOO Liberec a s problematikou ochrany zvířat. V rámci této iniciativy připravili pro děti několikery „recyklované dílničky“ i s možností vyzkoušet si výrobu jednoduchých enrichmentových prvků do expozic zvířat. Rovněž pomáhali při realizaci veřejných sbírek pořádaných na podporu projektů. A tak se jim například podařilo vybrat a vytřídit přes 3 000 dioptrických brýlí pro AMPO (organizaci na podporu opuštěných dětí v západoafrické zemi Burkina Faso).

Celkově za rok 2013 odpracovali ve prospěch ZOO Liberec přes 700 hodin, a to vše ve svém volném čase a bez nároku na peněžitou odměnu.

kočkodan zelený

ARCHA
LIBEREC

Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA

Zoologická zahrada Liberec pomocí své organizační složky Centrum pro zvířata v nouzi ARCHA zajišťuje provoz útulku pro opuštěná a nalezená zvířata ze zájmových chovů, záchranou stanici pro handicapované živočichy fauny ČR a ekogramotnost v těchto oblastech.

1. Útulek pro opuštěná a nalezená zvířata ze zájmových chovů

V rámci hlavní činnosti útulku, tj. odchyt zvířat na území města Liberce a některých dalších obcích, péče o ně a navrácení zpět majiteli, nebo předání do náhradní péče, byla poskytnuta péče 636 psům a 332 kočkám. Od roku 2008, kdy byl zaznamenán až o čtvrtinu vyšší počet přijatých zvířat (812 psů a 402 koček), dochází každým rokem k postupnému snižování těchto čísel. Rok 2013 je v této statistice na úrovni roku 2007. V roce 2013 bylo uskutečněno 487 výjezdů k odchytům zvířat nebo likvidaci kadáverů. V nočních hodinách prováděli odchyt strážníci městské policie, kteří do útulku umístili 128 zvířat. Kapacita útulku nemusela být v tomto roce ani jednou překročena. Opět bylo navýšeno procento psů vrácených původní-

mu majiteli na 62,89 %. Ovšem oproti minulým letům se snížil počet nově zaevidovaných psů oproti pětiletému průměru o 100 jedinců. Znamená to, že pracovníce Centra zaměstnávali především dobře známí tzv. „permanentní útekáři“. Centrum podalo 10 podnětů k přezkoumání přestupku dle zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, kdy došlo k porušení § 13 odst. 1, podle kterého je každý povinen zabezpečit zvíře proti úniku.

Dvakrát v průběhu roku postihla útulek parvoviróza. Přes veškerou péči uhynulo na toto virové onemocnění 8 psů. Parvoviróza zaútočila již před Vánoci 2012 a měla přesah až do dubna roku 2013. Poté se podařilo pomocí nových dezinfekčních prostředků a nákazových protipatření parvovirózu z útulku vymýtit. Na podzim téhož roku se dostalo do útulku opět nakažené štěně a vše se rozjelo nanovo. Bohužel několik štěňat se dostalo do útulku již nakažených ze svého okolí a pro ně již přišla záchrana příliš pozdě.

Počty kočiček byly oproti pětiletému průměru předchozích let o cca 70 jedinců nižší. Bylo to dáno zřejmě i počasím v průběhu roku. Sezóna mláďat začala až v červenci a pokračovala do zimních měsíců, což nebývá obvyklé. Z celkového počtu koček tvořila kořata a dorostenci 65 %, což je zatím nejvyšší dosažené číslo. Statistický údaj „úmrtnost koček“ se daří držet v relativně dobrých číslech – 15,6 %. V roce 2013 neuhynulo ani jediné kotě, bylo provedeno 54 euthanasí z toho 3x autoúraz, 1x skřípnutí ve ventilačce okna, 2x prokázaná FIP, zbylé kočičky, zejména kořata, byly utraceny kvůli špatnému zdravotnímu stavu v důsledku komplexu virových chorob či selhání ledvin. Máme ovšem zprávy z osvojení, že min. 5 jedinců muselo být utraceno kvůli FIP cca půl roku po převzetí z útulku. V roce 2013 neprobíhal klasický kastrovací program,

Jelikož nebyly vypsány dotace z Ekofondu Statutárního města Liberec, přesto byly cíleně ošetřeny dvě lokality – opakovaně u parovodu na Poštovním náměstí a v Růžodolu u garáží v ulici Za Tratí. Celkem bylo vykastrováno a vypuštěno zpět do lokality 39 koček. Deset kastrací bylo hrazeno v rámci dvouletého grantu Libereckého kraje – „Podpora pohody zvířat v útulku“, který byl ukončen v září. Zbytek kastrací byl hrazen z darů. V rámci tohoto projektu byly dále v tomto roce provedeny následující operace: 7 kastrací problémových psů, 2x revize tlamy a odstranění zubního kamene, jednou se odstraňoval novotvar u středně staré feny, jednou musela být provedena plastika nosu po pokousání jiným psem a jednou plastika víček. U kočiček se jednalo o následující operace: sdrátování zlomené čelisti u kocoura, repozice vykloubené hrudní končetiny, vyndání vypadlého oka po srážce kocoura s autem a jedno odstranění novotvaru.

Jelikož nás velmi trápí nákazová situace u kočiček v důsledku komplexu virových chorob, podařilo se získat prostředky z Dotačního fondu Libereckého kraje na očkování koček a testování proti imunitním chorobám, jako je virová imunodeficience a leukémie. V rámci projektu byly zakoupeny vakcíny proti virovým chorobám u koček – panleukopenii, kaliciviru a herpesviru. Očkování v roce 2013 proběhlo u devíti zvířat, vesměs odrostlých koťat. U třech z nich byla kvůli setrvání v útulku provedena i revakcinace, aby imunita skutečně nastoupila. Zbýlá zvířata musejí nechat přeočkovat noví osvojitelé na vlastní náklady. U třech podezřelých zvířat byl proveden i test na kočičí AIDS a leukémii s negativním výsledkem ve všech případech. Grant má přesah do roku 2014, celkem by mělo být naočkováno 200 koček a otestováno 50 jedinců.

klienti centra ARCHA

Díky dotazníkové kampani WAD 2013 Naplňte misky v útulcích, kterou opakovaně vyhláší Nadace na ochranu zvířat ve spolupráci s firmou MARS Czech s. r. o., se podařilo získat 1.240 kg granulí pro pejsky a 154 kg granulí pro kočky. Děkuje!

Na činnost Centra dále přispěly tyto organizace: Airbank Liberec, Airsoft Liberec, Bauer Media v. o. s., Bauhaus Liberec, Ewals Cargo Care, GeroTop, Kaufland Pavlovice Liberec, MŠ Jablůňka Liberec, Music Club Beseda Frýdlant, Oblastní charita Liberec - Domov pro matky s dětmi, POR-GYN s. r. o., SPŠ textilní, Liberec, SUPER ZOO - Forum, Interspar, Severka, zaměstnanci PEKM KABELTECHNIK s. r. o., Zvěrokruh Jablonec n. N., zákazníci prodejny The Bikers Garden s. r. o., ZKO Chrastava, ZŠ Jabloňová, ZŠ Ještědská a ZŠ U Soudu.

Velké poděkování patří také bezejmenným dárcům, kteří v průběhu roku přispěli na činnost Centra celou řadou materiálních či drobných finančních darů – konzervy, granule, pamlsky, deky, pelíšky, vodítka, léčiva – přípravky na odčervení, odblešení, sirupy proti kašli, vakcíny, obvazový materiál z prošlých autolékárniček...

Dárci s hodnotou daru nad 1.000,- Kč jsou vyzdvihnuti v rubrice Dárci a sponzoři v roce 2013 na str. 65.

Finanční dary byly využity také na financování vlastních podílů u grantů, které se podařilo v roce 2013 získat:

„Podpora pohody zvířat v útulku“ – cílem bylo získat finance na veterinární péči a operace nad rámec běžného rozpočtu – vlastní podíl Kč 6.488,-,

„Péče o handicapovaná mláďata“ – vlastní podíl Kč 6.000,-,

„Řešení nálezové situace koček v útulku“ – cílem je zlepšení zdravotního stavu koček a omezení velkých úhynů a euthana-

sií v důsledku komplexu virových chorob – vlastní podíl v roce 2013 činí Kč 14.065,-,

„Péče o handicapované netopyry přijaté do Centra pro zvířata v nouzi“ – vlastní podíl pro rok 2013 činí Kč 5.483,-.

Útulek pro psy a kočky 2013		PSI	KOČKY
ukazatel	počet	počet	počet
celkem přijato za rok 2013	636	332	
zůstalo z předchozích let	29	3	
nově zaevidovaných psů	370	325	
z Liberce	320	279	
z ostatních obcí	50	46	
vraceno původnímu majiteli	400	12	
osvojeno	220	227	
vypuštěno do původní lokality	0	39	
euthanasie	10	52	
úhyn (parvoviróza)	8	0	
útěk	1	0	
zůstalo do dalšího roku	26	5	

2. Záchránná stanice pro handicapované živočichy

Záchránná stanice pro handicapované živočichy obstarává v rámci Národní sítě záchránných stanic území pověřených obcí s rozšířenou působností: Liberec, Jablonec nad Nisou, Frýdlant.

V roce 2013 jsme přijali 945 ks zvířat 87 druhů (z toho 869 volně žijících jedinců, 76 domácích a exotických). 58% volně žijících zvířat se podařilo vrátit zpět do volné přírody.

V rámci záchránného transferu jsme dále přenesli 539 obojživelníků.

Uskutečnili jsme 392 výjezdů k odchytům.

Zhodnocení příjmu živočichů v roce 2013 (mimo záchránné transfery)

ZVÍŘATA VOLNĚ ŽIJÍCÍ	
Ukazatel	Počet zvířat v ks
přijato	869
vypuštěno	503
úhyn, euthanasie	268
předáno jinému zařízení	8
kadáver	44
nepřijat – výjezd (posouzení situace, nezdařený odchyt apod.)	26
v držení do dalšího roku	19

ptačí nájemník v nových voliérách

ZVÍŘATA DOMÁCÍ A EXOTICKÁ	
Ukazatel	Počet zvířat v ks
přijato	76
vráceno majiteli	9
osvojení	12
úhyn, euthanasie	27
kadáver	5
vypuštěno (holubi poštovní a zdivočelí)	19
nezdařený odchyt	1
v držení do dalšího roku	3

Zhodnocení příjmu živočichů v roce 2013 (mimo záchranné transfery)

ZVÍŘATA VOLNĚ ŽIJÍCÍ			
Druh	Počet zvířat v ks	Druh	Počet zvířat v ks
brhlík lesní	3	pěnice hnědokřídla	1
bukač velký	1	pěnice pokřovní	1
čáp bílý	1	pěnice slavíková	1
červenka obecná	1	pěnkava obecná	2
čížek lesní	5	perlička kropenatá	1
datel černý	1	pěvuška modrá	1
dlask tlustozobý	2	polák velký	1
drozd kvíčala	9	poštołka obecná	26
drozd zpěvný	5	puštík obecný	1
holub hřivnáč	4	rákosník obecný	1
hrdlička zahradní	12	rehek domácí	6
chřástal vodní	1	ropucha obecná	1
ještěrka zelená	2	rorýs obecný	6
ježek východní	57	sojka obecná	4
ježek západní	16	srnec obecný	38
jiříčka obecná	4	straka obecná	6
kachna divoká	62	strakapoud velký	5
káně lesní	10	sýkora koňadra	9
kos černý	19	sýkora lužní	1
krahujec obecný	2	sýkora modřinka	12
králíček obecný	2	sýkora uhelníček	1

krutihlav obecný	3	šoupálek krátkoprstý	1
kuna skalní	19	špaček obecný	7
labuť velká	1	tchoř tmavý	2
liška obecná	1	veverka obecná	6
luňák hnědý	1	vlaštovka obecná	3
lyska černá	2	volavka popelavá	1
netopýr brvitý	1	vrabec domácí	13
netopýr hvízdavý	341	vrána obecná černá	1
netopýr pestrý	26	výr velký	1
netopýr rezavý	19	zajíc polní	11
netopýr ušatý	1	zmije obecná	2
netopýr večerní	2	zvonek zelený	1
orešník kropenatý	2	žluna šedá	1
pěnice černohlavá	1	žluna zelená	1

ZVÍŘATA DOMÁCÍ A EXOTICKÁ			
Druh	Počet zvířat v ks	Druh	Počet zvířat v ks
alexandr malý	1	morče domácí	3
andulka vlnkovaná	1	osmák degu	1
fretka tchořovitá	1	papoušek senegalský	1
holub domácí	48	papoušek žako	1
korálovka kalifornská	1	páv korunkatý	1
korela chocholatá	1	potkan obecný labor.	1
králík domácí	6	užovka červená	2
kur domácí	1	želva nádherná	4
maloočka sp.	1	želva vroubená	1

Některé zajímavé případy z činnosti Centra ARCHA

Sezóna výrazně ovlivněna extrémními výkyvy počasí

Společným jmenovatelem příjmů ve všech stanicích byla nezvyklý vývoj počasí a extrémní klimatické změny. Začalo to velmi dlouhou zimou (mrazy a množství sněhu do začátku dubna) – to ovlivnilo např. jarní tahy obojživelníků. Zejména pak dlouhodobé trvalé lijáky a nízké teploty z počátku června přinesly doslova zkázu obrovskému množství ptáků. Do ARCHY se v této době dostalo zcela nezvyklé množství – téměř 40 - promoklých, vyhublých a vysílených hmyzožravých ptáků a dravců či opuštěných mláďat drobných pěvců. Z dospělých ptáků se jednalo především o rorýse – 14 ks a poštolky – těch jsme např. během jediného dne – 4. června – přijali šest.

Sotva lijáky ustaly, nastal v polovině června další extrém – tropické teploty, které touto dobou nebývají vůbec běžné, “dorzily” řadu hnízdících ptáků, kteří přežili předchozí lijáky. Slunce rozpalovalo střechy domů, pod nimiž hnízdí spousta ptáků natolik, že ptáčata raději vyskakovala na zem, než by se pod střechou upekla. Raritou byl také rorýs, který si o rozpálený plech vážně popálil hřbet.

Nezvykle teplý listopad i prosinec naopak pomohly v tom, že jsme mohli vypustit většinu pozdních ježčích mláďat při dosažení zimovací váhy do přírody.

popálený rorýs obecný

Dům plný netopýrů

O nezvyklé množství probuzených netopýrů hvízdavých, rezavých a pestrých (169 ks) se ARCHA musela postarat od začátku roku. Největší množství – celkem 114 netopýrů hvízdavých – pocházelo z jednoho panelového domu v Liberci. Probuzení netopýři celou zimu pronikali do chodeb domu a bez lidské pomoci by brzy zahynuli hladem a žízní. Díky vynikající spolupráci s tamními obyvateli se jich většina dostala do naší stanice. Netopýry, kteří nebyli v dobré kondici, jsme museli ručně vykrmovat stříkačkou, až teprve po dosažení dostačující hmotnosti byli přesunuti na provizorní zimoviště v naší stanici. Zde byli pravidelně kontrolováni. Dlouhá zima způsobila, že vypuštění mohli být až 12. dubna. Tři dni před tím jsme všechny museli probudit a vykrmovat, aby se dostali do „letecké“ kondice. Přežití 122 netopýrů ve velmi provizorních podmínkách považujeme za úspěch, neboť zejména netopýři hvízdaví jsou považováni za druh obtížně hibernující v zajetí. Koncem roku 2013 se nám díky podpoře Libereckého kraje podařilo zakoupit profesionální dřevocementové zimovací budky, takže předpokládáme ještě lepší výsledky.

Bukače se zachránit nepodařilo

V únoru jsme do ARCHY přijali velice vzácného pacienta – kriticky chráněného bukače velkého. Bukače našli lidé na silnici poblíž Janovic v Podještědí. Jeho stav mu bohužel příliš šancí na přežití nedával – měl otevřenou zlomeninu běháku, druhý běhák vykazoval staré nezhojené zranění. Byl také zcela vyhublý. Podrobil se operaci zlomeniny na růžodolské veterinární klinice. Přes veškerou naši snahu bukač čtvrtý den uhynul. Jednalo se o vůbec nejvzácnější zvíře, které jsme za dobu činnosti záchranné stanice přijali.

bukač velký

Realizované záchranné transfery

11. 4. – 2. 5. 2013 jsme uskutečnili záchranný transfer obojživelníků při jejich migraci na rozmnožiště přes rizikovou komunikaci ul. Lukášovská v Liberci – Starém Harcově. Byl realizován formou dočasných bariér a zemních pastí, které byly 2x denně vybírány. Bylo přeneseno 338 ropuch obecných, 176 skokanů hnědých, 16 čolků obecných a 7 čolků horských. Transfer byl poznamenán nezvyklými klimatickými podmínkami toho jara – dlouhou dobu v lokalitě byla sněhová pokrývka. Migrace pak trvala výrazně kratší dobu než v předchozích letech. Zaznamenali jsme však značný nárůst počtu přenesených obojživelníků v lokalitě oproti několika předchozím letům, kdy jejich počty setrvale klesaly.

z vypouštění netopýrů

Stavební změny ve stanicích

Na podzim byla dokončena a zkolaudována dostavba záchranné stanice. Celkové uznatelné náklady činily Kč 15.879.596,-. Projekt byl spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj a Státním fondem životního prostředí v rámci Operačního programu Životní prostředí. Projekt dále podpořily Lesy České republiky a Statutární město Liberec.

Byly vybudovány následující nové stavby:

- budova záchranné stanice
- 3 řady voliér (celkem 20 voliér)
- výběh pro srnky
- výběh pro vodní ptáky s jezírkem
- rozlétávací voliéra
- 2 izolační voliéry
- sklad podestýlky a sena
- kanalizace
- studna a rozvod užitkové vody
- oplocení celého areálu

ΜΑΡΧΟΣΙΑ ΠΡΟΣΤΑΞΕΙΣ
ΟΠΕΡΑΣΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Poděkování za finanční podporu

Národní síť záchranných stanic – příspěvek na provoz (Kč 754.641,-) ČEZ – příspěvek na péči o ptáky popálené elektrickým proudem (Kč 11.222,-) Liberecký kraj – příspěvek z grantového programu Program podpory péče o zvířata v nouzi na projekt „Péče o handicapovaná mláďata“ (Kč 50.000,-) a „Péče o přijaté handicapované netopýry do Centra pro zvířata v nouzi při ZOO Liberec“ (Kč 36.000,-)

Ministerstvo životního prostředí ČR – příspěvek z Programu péče o krajinu na realizaci záchranného transferu obojživelníků v Liberci – Starém Harcově (Kč 13.277,-)

část nové záchranné stanice pro handicapovanou faunu

3. Ekologická výchova

Stejně jako v roce předchozím byla po většinu roku ekologická výchova omezena stavbou záchranné stanice. Na staveništi nemohly být výukové programy realizovány. Ke konci roku po kolaudaci stavby ovšem proběhly čtyři dvouhodinové výukové programy pro první stupeň základních škol pro 78 žáků. Náhrodou výukových programů byly komentované prohlídky celého zařízení, většinou jako odměna za dary. Celkem bylo v průběhu roku realizováno 13 těchto prohlídek pro 230 návštěvníků. Centrum navštívilo také 154 dětí ze sedmi mateřských školek. Uskutečnily se také 2 besedy pro veřejnost v Jablonci n. N. – 1. na téma „Rok v záchranné stanici (10 účastníků), 2. „Netopýři v záchranné stanici“, která zaujala 20 účastníků.

Tradiční výtvarné soutěže k mezinárodnímu dni zvířat, kterou pořádá Centrum ARCHA za finanční podpory Libereckého kraje, resortu zemědělství a životního prostředí se v roce 2013 zúčastnilo 28 školských zařízení Libereckého kraje, které zaslaly 405 výtvarných prací. Téma „Zvířata jihovýchodní Asie“ letošního 16. ročníku se ukázalo jako těžké. Celá řada pěkných prací musela být vyřazena, protože se minula tématem.

Na závěr bych chtěla poděkovat za pomoc a spolupráci: kolegům ze ZOO Liberec, pracovníkům veterinární kliniky v Růžodole, strážníkům Městské policie Liberec, pracovníkům odboru životního prostředí Magistrátu města Liberce, pracovníkům ÚVR ČSOP a kolegům ze záchranných stanic pro handicapované živočichy, pracovníkům Krajského úřadu pro Liberecký kraj – resort životního prostředí a zemědělství a v neposlední řadě pracovníkům AOPK a SFŽP a dobrovolnici Elišce Riegrové.

ARCHA

Centrum pro zvířata v nouzi při ZOO Liberec

Ostašovská 570

460 11 Liberec

Tel.: 485 106 412, 602 774 104 (psi a kočky)

728 040 610 (ostatní zvířata)

utulek@zooliberec.cz

www.zooliberec.cz/archa

www.archaliberec.eu

Mgr. Lenka Čáповá

vedoucí Centra ARCHA

capova@zooliberec.cz

**DIVIZNA
LIBEREC**

Městské středisko ekologické výchovy DIVIZNA

Vážení čtenáři naší výroční zprávy,

říká se, že 13 je nešťastné číslo. Troufám si konstatovat, že pro SEV DIVIZNA toto tvrzení neplatí. Naše středisko ve 13. roce svého působení vstoupilo do nové etapy své činnosti. Třináctý rok činnosti Městského střediska ekologické výchovy při ZOO Liberec – DIVIZNA přinesl řadu významných změn a událostí. Od ledna 2013 jsme rozšířili náš tým o dva pracovníky, kteří již několik let prováděli vzdělávací činnost v rámci vlastní zoologické zahrady. Tím se naše nabídka rozšířila o nové vzdělávací aktivity (průvodcovství po ZOO, komentované prohlídky, výukové programy, akce pro veřejnost,...). Není to věc nová pro ZOO Liberec, jen se v rámci organizační struktury vzdělávací aktivity přesunuly z oddělení marketingu pod SEV DIVIZNA.

V rámci udržitelnosti projektů jsme úspěšně pokračovali ve dvou rozsáhlých projektech (SEV DIVIZNA školám a SEV DIVIZNA pedagogům), které byly financovány z ESF O.P.V.K.

Jak jsme zmiňovali již v loňské výroční zprávě, stále narážíme na kapacitní limity (personální i prostorové), proto jsme

i tento rok pokračovali na přípravě dalšího, tentokrát investičního projektu výstavby Lesního informačního střediska na místě bývalého, dnes již zchátralého lesního koupaliště nedaleko od našeho sídla. V budoucnu bychom rádi celý prostor otevřeli veřejnosti a sami jej využívali k našim činnostem. Tento projekt řešíme společně s Městskými lesy Liberec, p. o.

Všem, kteří nás podporujete radou, činem či penězi moc děkujeme! Díky tomuto faktu je výčet naší činnosti, který je obsahem této výroční zprávy, tak pestrý a naše činnost úspěšná. Poděkování za to, že 13. rok působení SEV DIVIZNA na poli environmentální výchovy nebyl nešťastný, patří i všem mým kolegům, kteří ke své práci přistupují nadměrně zodpovědně a profesionálně.

Ing. Aleš Kočí

vedoucí SEV DIVIZNA
koci@zooliberec.cz

Středisko ekologické výchovy DIVIZNA je členem Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina.

Kdo jsme?

SEV DIVIZNA je denní specializované pracoviště na podporu a realizaci environmentální výchovy a v této oblasti poskytujeme následující služby:

1. realizuje ekologické výukové programy pro děti z mateřských škol, žáky základních a středních škol. Výukové programy vedou zkušení a odborně zdatní lektoři:
 - používáme interaktivní formy a metody,
 - preferujeme kontakt s přírodou a výchovu prožitkem,
 - reagujeme na aktuální témata,
 - pomáháme školám v realizaci průřezového tématu RVP – environmentální výchova,
2. pořádá odborné semináře, exkurze či dílny pro studenty pedagogických fakult, pedagogické pracovníky, vedoucí dětských kroužků a oddílů, širokou veřejnost atp.,
3. realizuje výukové aktivity v areálu ZOO Liberec (výukové programy, komentované prohlídky ...),
4. realizuje osvětové akce pro širokou veřejnost,
5. zajišťuje metodickou pomoc koordinátorům EVVO na školách, metodickou pomoc pro zpracovávání ŠVP,
6. zpřístupňuje knihovnu publikací k ekologické výchově a půjčuje netradiční výukové pomůcky...,
7. komunikuje s ostatními organizacemi realizujícími EVVO v regionu i po celé republice,
8. spolupracuje s ostatními zoologickými zahradami v oblasti vzdělávacích aktivit (metodika, inspirace, profesní růst...),
9. koordinuje síť škol v Libereckém kraji se zájmem o ekologickou výchovu – program M.R.K.E.V.,
10. koordinuje mezinárodní program EKOŠKOLA pro Liberecký kraj,

11. koordinuje grantový a asistenční program Škola pro udržitelný život pro Liberecký kraj,

12. koordinuje dobrovolníky v ZOO Liberec.

SEV DIVIZNA pro školní kolektivy – ekologické výukové programy a jiné výukové aktivity

Náš lektorský tým nabízí mateřským, základním a středním školám širokou nabídku ekologických výukových programů, které mají podobu dvou až tříhodinových bloků či půldenních exkurzí, nově také výukové aktivity v areálu ZOO Liberec.

Všechny ekologické výukové programy a výukové aktivity se dotýkají průřezového tématu Environmentální výchova (v některých případech Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, popřípadě Osobnostní a sociální výchova), a reagují tak na platné RVP. V roce 2013 jsme nabízeli 53 druhů výukových programů. Novinkou pro tento rok byl ekologický výukový program „Vodníkovy hádanky“ pro MŠ, „Živly, které hudbou zní“ pro MŠ a 1. – 2. třídu ZŠ, „Příběh neobyčejného semínka“ pro 4. – 5. třídu ZŠ a „Barevný svět zvířat“ pro 2. – 5. třídu ZŠ.

Služeb našeho střediska využili také studenti z Pedagogické fakulty Technické univerzity. Nabídli jsme jim ukázkou našeho programu jako inspiraci pro jejich další práci.

Celkem proběhlo 315 programů pro 6 894 zúčastněných dětí, 54 % se uskutečnilo v terénu. Celkově odučeno 707 hodin.

	MŠ	ZŠ	SŠ	VŠ
počet programů	96	209	7	3
počet účastníků	2569	4123	140	62

SEV DIVIZNA pro pedagogické pracovníky, studenty pedagogické fakulty a další zájemce

V roce 2013 uspořádalo SEV DIVIZNA celkem 19 vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky, studenty pedagogických fakult, pracovníky školských zařízení a středisek ekologické výchovy, vedoucí zájmových kroužků i další zájemce z řad veřejnosti. Z těchto 19 akcí bylo 15 odborných seminářů, 1 tematická exkurze s průvodcem, 2 tvořivé a inspirativní dílny a 1 krajská konference k EVVO.

Celkem se všech realizovaných akcí zúčastnilo 303 účastníků – pedagogů, koordinátorů ekologické výchovy, studentů pedagogických fakult, pracovníků středisek ekologické výchovy a ostatní veřejnosti. Číslo akcí i účastníků bylo loni nižší, protože jsme pro nedostatek finančních prostředků neuspořádali setkání v Sedmihorkách, kterého se účastní průměrně 50 osob a pro malý zájem se nekonaly také 4 plánované akce.

• Síť škol v projektu M.R.K.E.V. (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy)

V rámci projektu M.R.K.E.V., který finančně podporuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, byla vytvořena síť škol, které si za jeden z cílů vzdělávání stanovily environmentální výchovu. V Libereckém kraji tento projekt koordinuje SEV DIVIZNA a v současné době je do něj zapojeno 773 škol z celé České republiky, z toho 42 škol je z Libereckého kraje.

Účast v projektu školám zajišťuje pravidelnou rozesílku časopisu pro ekogramotnost Bedrník, informací i materiálů o ekologii a také trvalý přístup k aktuálním publikacím a pomůckám. Školy jsou informovány nejen o akcích zaměřených na ekologii v regionu, ale i o možnostech dalšího vzdělávání pedagogic-

kých pracovníků a financování rozvoje ekologické výchovy. Jednou ročně je pro školy v kraji pořádána krajská konference k ekologické výchově Liberecká M.R.K.E.V., kterou finančně podporuje také Liberecký kraj a Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina.

• Krajská konference ekologické výchovy Liberecká M.R.K.E.V. 2013

Třináctá konference k ekologické výchově na základních školách v Libereckém kraji se konala na Základní škole Dolní Maxov v Josefově Dole. Sešli se na ní zástupci škol a školských zařízení, aby se zapojili do panelové diskuse s osobnostmi z Libereckého kraje na téma Místo, kde žijeme, účastníci se dílen se stejným tematickým zaměřením a ohlédlí se za uplynulými 13 lety ekologické výchovy v Libereckém kraji. Nedílnou součástí konference byla i řada praktických příkladů dobré praxe ze škol. Setkání se zúčastnilo 59 zástupců ze škol a školských zařízení Libereckého kraje.

• Program EKOŠKOLA

Mezinárodní program EKOŠKOLA spojující environmentální výchovu na škole s praktickými kroky vedoucími k ekologizaci provozu školy je již tradiční náplní nabídky SEV DIVIZNA školám. Při jeho naplňování úzce spolupracujeme s celorepublikovým koordinátorem o. s. TEREZA Praha.

Program Ekoškola byl tradičně podporován Libereckým krajem ve formě hrazení ročních příspěvků.

V roce 2013 tato podpora nebyla realizována, přesto nedošlo k dramatickému úbytku zapojených škol – z původních 16 zůstalo 15. Ze zapojených škol titul úspěšně obhájily: ZŠ Lázně Libverda a ZŠ Slovanka, Česká Lípa.

Program Ekoškola je také mezinárodně uznávaným procesem certifikace. Dosažení titulu tak znamená pro školu nemalou prestiž.

- **Program Škola pro udržitelný život**

Posláním programu Škola pro udržitelný život, který společně vyhlásují Nadace Partnerství a SEVER Horní Maršov, je vzdělávání v oblasti udržitelného rozvoje a zapojení veřejnosti do konkrétních akcí, směřujících ke zlepšení životního prostředí. V Libereckém kraji program koordinuje SEV DIVIZNA. Přihlásit se do něj mohou všechny školy v Libereckém kraji.

Program školám pomáhá rozvíjet účast a spolupráci žáků ve věcech veřejných. Školy tím zároveň orientují výuku na řešení aktuálních problémů v daném místě.

Na jaře 2013 se ukončovaly projekty z roku 2012:

Sejdeme se u školy II, ZŠ Náměstí míru, Liberec – cílem projektu bylo pokračovat ve vzájemném propojování prostředí školního dvora s veřejným prostranstvím a jeho otevření veřejnosti.

Školní zahrada – místo pro poznávání, setkávání a relaxaci, II. etapa, ZŠ Rokytnice nad Jizerou byl z důvodu nepříznivě počasí dokončen až v září 2013. I u tohoto projektu šlo o pokračování již započatých úprav na příkré zahradě ZŠ. Došlo zde k instalaci pergoly, laviček a ohniště, toto vybavení bude sloužit jak žákům školy, tak i ostatním občanům města.

Skautský koutek, ZŠ Švermova 403/40, Liberec. Cílem tohoto projektu bylo ozelenit část rozlehlé zahrady, to se podařilo vysázením habrů, a doplnění zahrady o zahradní domek, který slouží jak k ukládání nářadí a hraček školní družiny, tak jako úkryt před deštěm.

- „Vzdělání pro udržitelný rozvoj“ – Specializační studium pro pedagogy

Městské středisko ekologické výchovy při ZOO Liberec DIVIZNA se koncem roku 2012 zapojilo do projektu Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER, Brontosaurus Krkonoše „Vzdělání pro udržitelný rozvoj“ registrační číslo CZ.1.07/1.3.52/02.0007.

Tento projekt probíhal po celý rok 2013.

Cílem programu je posílit rozhled pedagogů Libereckého kraje v oblasti environmentální výchovy. Jako prostředky slouží jak Specializační studium pro školní koordinátory EVVO v rozsahu 250 hodin, tak i řada odborných jednodenních seminářů.

výukový program pro ZŠ

SEV DIVIZNA nabízí školám bezplatné zapůjčení knih, metodických materiálů a pomůcek k environmentální výchově a návštěvu prožitkové stezky.

SEV DIVIZNA pro veřejnost

SEV DIVIZNA mimo své akce pro veřejnost spolupracuje i na akcích s oddělením marketingu ZOO Liberec. V roce 2013 jsme se aktivně zapojili například do realizace akce Den Země v ZOO či Strašidelná ZOO, Den farmářů, Den seniorů... Těchto akcí se v průběhu roku zúčastnilo několik stovek lidí, převážně rodičů s dětmi.

seminář pro pedagogy

Z dalších akcí pro veřejnost vybíráme ještě dvě:

Fair Trade snídaně

17. 5. 2013 jsme uspořádali akci Snídaně pro Fair Trade – na podporu „férového obchodu“ v rozvojových zemích. Vařili jsme kávu, čaj i čokoládu od zemědělců z různých koutů Země pro zájemce z Liberce. Snídaně proběhla ve čtvrtek dopoledne na náměstí v centru města. Akce byla doprovázená výstavou o problematice férového obchodu. Celkem s námi posnídalo na 250 lidí.

První liberecká hledačka – QUEST

V září jsme se významně podíleli na vytvoření první liberecké hledačky neboli „questu“ – jedná se pro nás o novou, velmi zajímavou aktivitu pro širokou veřejnost, o nástroj k dobré interpretaci místního dědictví. Libereckou hledačku pravidelně udržujeme a připravujeme nové.

Společně s občanským sdružením Faunus jsme v roce 2013 podporovali i jiné projekty a sbírky: Kola pro Afriku, Brýle pro Afriku – brýle pro AMPO a KOOM, Voda pro Burkina Faso. Více informací na www.faunus.cz.

Finanční zpráva - SEV DIVIZNA

Celkové neinvestiční výdaje/náklady	3.162.499,90 Kč
Příjmy/výnosy z vlastní činnosti – celkem	322.695,22 Kč
Dotace, příspěvky, dary – celkem	2.648.015,06 Kč
Příjmy/výnosy – celkem	2.979.164,18 Kč

Poděkování SEV DIVIZNA všem, kteří pomáhali zrealizovat naše akce:

• spolupracující organizace:

ARPOK o. p. s.; Camp Sedmihorky; CEA Sluňákov; Delfino Liberec; DETOA Albrechtice v Jizerských horách; EnergySim, s. r. o.; ERMEG s. r. o.; FAUNUS o. s.; FSC ČR o. s.; Helicar a. s.; Chaloupky Kněžice; Kola pro Afriku o. p. s.; Lesy ČR, s. p. – Krajský inspektorát Liberec; Liberecký kraj – resort životního prostředí a zemědělství; Městské lesy Liberec, p. o.; Ministerstvo životního prostředí České republiky; Na Zemi Brno; SEV Český ráj; SEVER – Horní Maršov; SPŠSE Liberec; Správa CHKO Jizerské hory; SSEE Pavučina a její členové; Škola komunikace Liberec; Technická univerzita Liberec; Tierpark Zittau; ZŠ Dolní Maxov, ZŠ Josefův Důl; a další

• jednotlivci:

Bliml Jiří, Brodský Vojta, Cermanová Romana, Činčera Jan, Dudková Lenka, Dědek Dalibor, Dolák Jan, Doubnerová Jitka, Gazda Richard, Gdulová Hana, Hábová Vlasta, Hájek Tomáš, Hájková Eliška, Hajíček David, Hejtmánková Te-reza, Hozáková Valpurga, Hronešová Lenka, manželé Huškovi, Kajzarová Eva, Komrží Tomáš, Krajhanzl Jan, manželé Kulichovi, Lachnittová Petra, Mánek David, Matušková Marie, manželé Pickovi, Posolda Roman, Pudil Martin, Rákosník Roman, Rychtaříková Lenka, Rutkovský Jiří Bahňák, Řičář Ludvík, Semerád Jaroslav, Sládková Lucie, Slováčková Eva, Urbánek Jan, Vacková Silvie, Vašina Leoš ml., Vošta Petr, Žaludková Kateřina a mnoho dalších

Zvláště děkujeme:

kolegům a dobrovolníkům ze ZOO Liberec za všestrannou pomoc a podporu

SEV DIVIZNA

Městské středisko ekologické
výchovy při ZOO Liberec
Masarykova 1347/31

Liberec 1
460 01

Telefony:

482 712 982 – DIVIZNA
482 710 616 – ústředna zoo

www.zooliberec.cz/divizna
www.divizna.eu

LIDOVÉ SADY

Kulturní a společenské centrum Lidové sady

V průběhu roku 2013 bylo v Lidových sadech uspořádáno celkem 422 pořadů a akcí pro 79.106 návštěvníků. Mimo areál Lidových sadů pak 95 akcí pro 7.942 účastníků. Celkem realizováno 517 akcí pro 87 048 návštěvníků.

Přehled činnosti

Lidové sady	akce	návštěvníci
vlastní pořady a akce	214	21 892
projekt Lidové sady dětem	68	9 950
pronájmy a další využití	140	21 782
celkem	422	53 624

Dětský koutek	provozní dny	návštěvníci
04 až 06 2013	44	7 978
07 až 08 2013	59	14 172
09 až 10 2013	41	2 122
celkem	144	24 272

Provozní sezóna areálu je 184 dnů – od 15. 04. do 15. 10. Provoz Dětského koutku v sezóně 2013 byl zahájen 27. 04. a ukončen 31. 10. 2013. Mimo vlastní provoz se uskutečnily tyto akce:

- 24. 03. součást akce Velikonoce v Lidových sadech
- 30. 04. součást akce Čarodějnice – noční projížďka vláčkem
- 08. 12. součást akce Vánoce v LS – Polární Expres
- 24. 12. Vánoční vláček – Vánoční Expres

Vyhlídkovou věž si v roce 2013 prohlédlo 1 210 návštěvníků.

Galerie U Rytíře	akce	návštěvníci
výstavy	6	1 707
výstavy předsálí	6	neevidováno
akce v Radničním sklípku	2	998
doprovodné akce	9	482
celkem	23	3 187

Doprovodné akce: komentované prohlídky, literární večery, Muzejní noc, Dny Evropského dědictví, Liberecká tygřata, předvánoční prodej výrobků chráněných dílen.

Hudební a taneční kurzy

Středisko Lidové sady rovněž poskytuje své prostory pro kurzovní činnost nejrůznějšího zaměření. Jde především o hudební kurzy (vedoucí lektor Pavel Havlík), které se v roce 2013 otevřely pro celkem sedm nástrojových oborů (klavír, keyboard, zobcové flétny, kytary, elektrická kytara, basová kytara, ukulele), a dále doplňkové služby (poradna nákupu a oprav hudebních nástrojů, využití techniky PC v oblasti hudby, nahrávání hudebních demo snímků, příprava pro vyšší formu

hudebního vzdělávání, zakládání hudebních těles). Hudební kurzy v roce 2013 zajišťovalo sedm lektorů pro 278 absolventů. V roce 2013 byly otevřeny i kurzy společenského tance pod vedením Vlastimila Čermáka, jichž se celkem zúčastnilo 45 párů. Specializované taneční kurzy flamenca (lektorka Alexandra Dastychová) navštěvovalo 40 zájemců.

54. + 55. koncertní sezóna komorní hudby

závěr 54. sezóny – 5 koncertů pro 171 předplatitelů a 844 návštěvníků

zahájení 55. sezóny – 4 koncerty pro 164 předplatitelů a 552 návštěvníků

Seznam uskutečněných abonentních koncertů:

3. 1. JAROSLAV SVĚCENÝ a JULIE SVĚCENÁ
7. 2. PAVEL HAAS QUARTET
14. 3. IVAN KLÁNSKÝ a LUKÁŠ KLÁNSKÝ
4. 4. ORBIS TRIO
2. 5. JARMILA KOSINOVÁ a DANIELA KOSINOVÁ VALTOVÁ
10. 6. HLADIVÉ TÓNY VIOLY A HARFY (*mimořádný koncert v rámci DVOŘÁKOVA FESTIVALU 2013*)
12. 9. VIOLONCELLI DA CAMERA
17. 10. PÍSNĚVÉ A KLAVÍRNÍ DÍLO V. J. VEITA
7. 11. KUBELÍK KVARTET
5. 12. LINHA SINGERS

8. + 9. divadelní sezóna – DIVADLO BEZ OPONY

závěr 9. divadelní sezóny – 5 představení pro 129 předplatitelů a 1 283 návštěvníků

zahájení 10. divadelní sezóny – 4 představení pro 123 předplatitelů a 865 návštěvníků

30. 1. TŘI BRATŘI V NESNÁZÍCH, Divadlo HÁTA

27. 2. NA VAŠE RIZIKO!, Divadlo UNGELT

20. 3. ŠEST TANEČNÍCH HODIN V ŠESTI TÝDNECH, Divadlo UNGELT

18. 4. NAŠTĚKÁNO aneb 4 ŽENY V MALOMĚSTĚ, Divadelní spolek NAKAFRÁNO

29. 5. DEŠTIVÉ DNY, Divadlo UNGELT

19. 9. VZTAHY NA ÚROVNI, Divadlo HÁTA

13. 10. TISÍC A JEDNA VÁŠEŇ, Divadlo Viola

20. 11. MILÁČEK ANNA, Divadlo PALACE

29. 12. LO STUPENDO, Divadlo HARLEKÝN

Nejvýznamnější pořady a akce v roce 2013

9. 2. – FROZENFEST – rockový festival na zahradě, první zimní rocková open air v republice

22. 2. – PLES V PYŽAMU, ukažte světu, v čem spíte

28. 2. až 2. 3. – NANEČISTO, přehlídka amatérského divadla a uměleckého přednesu

1. 3. – VIII. ETNOPLES ZOOLOGICKÉ ZAHRADY

15. 3. – 14. PLES ZŠ a ZUŠ JABLOŇOVÁ

23. 3. – PLES NARUBY, dámy za pány a opačně či v oblečení naruby

24. 3. – VELIKONOCE V LIDOVÝCH SADECH

plný parket tančících na plesu

Retroden v Lidových sadech

30. 4. – ČARODĚJNICE S RÁDIEM BLANÍK, lampiónový průvod z náměstí a bohatý program na zahradě
30. 5. – HRADIŠŤAN pod širým nebem
9. 6. – GODY 2013, přehlídkový festival folku, country, bluegrassu a spřízněných žánrů
10. 6. – HLADIVÉ TÓNY VIOLY & HARFY, koncert komorní hudby v rámci Dvořákova festivalu
07 + 08 – FILMOVÉ LÉTO 2013
14. 9. – 30. PODJEŠŤĚDSKÁ VÝSTAVA PSŮ, krajská výstava všech plemen psů
30. 11. – RETRODEN V LIDOVÝCH SADECH, 112. let Lidových sadů a významná výročí dalších institucí této oblasti
8. 12. – VÁNOCE V LIDOVÝCH SADECH

Petr Vostřák

vedoucí střediska Lidové sady
spol@lidovesadyliberec.cz

KSC Lidové sady
Lidové sady 425/1, 460 01 Liberec 1
tel: 482 710 649, info@lidovesadyliberec.cz
www.lidovesadyliberec.cz

pálení čarodějnic na zahradě LS

Děkujeme významným partnerům ZOO Liberec

generální partner

hlavní partner

Vydala:
Zoologická zahrada Liberec,
příspěvková organizace
Masarykova 1347/31, 460 01 Liberec 1
www.zooliberec.cz

Autoři fotografií ve výroční zprávě:
MVDr. David Nejedlo, Jan Kubánek, MVDr. Tomáš Chlebeček,
prof. David Modrý, Pavel Hospodářský, Ing. Jan Hanel,
archiv Centra ARCHA, archiv SEV DIVIZNA, archiv KSC Lidové sady.
Grafika a sazba: Jan Kubánek; Tisk: Tiskárna Irbis Liberec
Foto na titulní straně: slonice indické Rání a Bala

mládě vlka hřivnatého

